

## نظامنامه

### تشکيلات اساسية افغانستان

که تمام ضمانم آن در خود مواد و اخير فصول متعلقه و خاتمه آن مندرج است

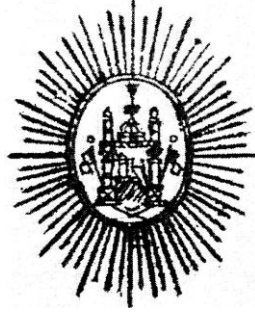
در مطبع شرکت رفیق طبع گرديد

(۳) برج ثور- ۱۳۰۷

تعداد طبع سوم ..... (۲۰۰۰) جلد

(۸۵) پول

قيمت



بسم الله الرحمن الرحيم

## نظامنامه تشکیلات اساسیة افغانستان

(باب اول)

هیئت اداره

مقدمه

### قاعده

- (۱)- در افغانستان وظیفه اداره حکومت مفوض است بهیئت وزرا و اداره مستقله.
  - (۲)- وزرا در هر وقت که تفتیش اجراءت و احوال مأمورین شعب منسوبه وزارت خود را لزوم به بینند بحضور ملوکانه عرض نمایند تا بقرار قاعده (۳) هیئت تفتیشیه تعیین و اعزام شوند.
  - (۳)- برای تفتیش احوال عمومی مأمورین وقتاً فوقتاً یک هیئت تفتیشیه بموجب عرض وزرا یا باراده سنیه اعزام میشود رئیس و دو نفر اعضای اول و دوم از طرف قرین الشرف همایونی انتخاب گردیده و باقی اعضای آن از طرف وزیر و یا مدیر مستقله تعیین میشوند.
- مفتشین موافق بنظامنامه جداگانه مخصوص خودکار میکنند.

## فصل اول

### (هیئت اداره مرکزیه)

(۴):- اداره مرکزیه مرکب است از وزارت ها و اداره مستقله.

(۵):- وزارت بروه ذیل میباشند:-

اول:- وزارت حربیه.

دوم:- " خارجیه.

سوم:- " داخلیه.

چهارم:- " عدلیه.

پنجم:- " مالیه.

ششم:- " معارف.

هفتم:- " تجارت.

هشتم:- ریاست شورای دولت.

(۶):- اداره مستقله طیبیه مانند دیگر وزارتات براه راست در حضور اشرف همایونی مسئول شناخته میشود.

### وزارت حربیه

(۷):- وزارت حربیه مأمور است با اجرای امور عسکریه افغانستان چون وزیر حربیه مأمور بزرگ عسکری میباشد

تمامی منصبداران قطعات عسکریه در تحت امر مشار الیه رفتار مینمایند.

وزارت حربیه مرکب است از دوائر ذیل:-

(۱):- دائره ارکان حربیه عمومیه.

(۲):- " محاکمات.

(۳):- مدیریت امور شخصیه.

(۴):- " معاشات و لوازمات.

(۵)-: " سرحدات.

(۶)-: " طپیه

(۷)-: " سرکاتیبیت مکتوب.

(۸)-: " اوراق.

(۸)-: مدیریت ماشینخانه عسکری نیز بوزارت حربیه مربوط است.

(صفحات ۵ و ۶ موجود نیست)

(صفحه بعدی از ۷ شروع میشود)

از قوماندانهای حربیه انتخاب و از طرف وزیر حربیه منظوری مییابند، خورد ضابطان عسکریه بمجلس قطعات عسکری ولایات و حکومتیهای اعلی انتخاب و بمنظوری قوماندانهای منسوبه شان مقرر میشوند.

در خصوص ترفیع رتبه های صاحبمنصبان و بمنصب رسیدن طلبه مکتب حربیه حسب نظامنامه مخصوص آن از طرف وزیر حربیه عرض و از حضور اعحضرت همایون منظور فرموده میشوند.

(۱۹)-: در وزارت حربیه بزیر ریاست وزیر حربیه یک مجلس عسکری منعقد میشود رئیس ارکان حربیه و رئیس محاکمات و مدیران دوائر سرکاتب مکتوب اعضای مجلس مذکور هستند.

درین مجلس امورات عسکری بحث و مذاکره میشود.

(۲۰)-: امور سفربری و تنظیم و تنسیق اردوی همایونی و صورت اجرای معاملات اخذ عسکری مطابق بنظامنامه مخصوصه آن اجرا شود.

### وزارت خارجیہ

(۲۱)-: وزارت خارجیہ مأمور است بتدویر مناسباتیکه افغانستان با دول اجنبیه دارد.

سفرا و جنرال قونسلها و قونسلهائیکه از افغانستان نیز و حکومت اجنبیه مأمور شده اند جمله در زیر امر وزیر خارجیہ میباشند.

مخابراتیکه در میان حکومت افغانستان و سفرا و مأمورین سائره اجنبیه که در مرکز سلطنت میباشند مبادله میشود خاص بتوسط وزارت خارجیہ اجرا مییابد و کافه مناسبات رسمیه دولت که با سفارتهای بوقوع می آید از طرف وزیر خارجیہ اداره میشود.

(۲۲)-: وزارت خارجیہ مرکب است از معینی و دوائر ذیل:-

(۱)- معینی.

(۲)- مدیریت شعبه ایرانی، عثمانی، بخاری، خیوه، عرب، مصر.

(۳)- " ترکستان، روس، چین، جاپان.

(۴)- " هندوستان و انگلستان و اروپا.

(۵)- مدیریت شفره و دارالترجمه.

(۶)- " اوراق.

(۷)- " محاسبه.

(۲۳)- مدیر هر شعبه مشغول است به امور سیاسی و قونسلگری مملکتی که بآن متعلق است مدیر اوراق و محاسبه بر وفق نظامات مخصوصه ایفای وظایف مینمایند.

(۲۴)- سفرای افغانی که بدول خارجی میروند و معین وزارت بالذات از طرف اعلحضرت همایونی تعیین میشوند مدیران وزارت خارجه و جنرال قونسلها و قونسلها از طرف (انجمن انتخاب مأمورین خارجه) انتخاب و بمنظوری حضور شاهانه مقرر میشوند.

معاونان و سرکاتبها و کاتبهای وزارت و سفارات و دیگر مأمورین خارجه بانتخاب (انجمن انتخاب مأمورین خارجه) بتصدیق وزیر خارجه تعیین میشوند.

برای انتخاب مأمورین خارجه بزیر ریاست وزیر خارجه یک (انجمن انتخاب مأمورین خارجه) موجود است اعضای انجمن مذکور معین و مدیران وزارت خارجه میباشند.

### وزارت داخلیه

(۲۵)- وزارت داخلیه مأمور است بامور ملکیه افغانستان والی کابل و جمیع نائب الحکومه ها و حاکم های اعلی در امور داخلیه کاملاً در زیر امر وزیر داخلیه میباشند.

(۲۶)- در وزارت داخلیه مدیریت مأمورین، مدیریت عمومی نفوس، مدیریت پوسته و تلغراف و تلیفون، مدیریت معابر، سرکاتبیت مکتوب، سرکاتبیت محاسبه، سرکاتبیت اوراق موجود است، مدیریت ماشینخانه ملکی نیز بوزارت داخلیه مربوط است.

(۲۷)- والی کابل و نائب الحکومه ها و حاکم های اعلی و حاکم های کلان بالذات از طرف اشرف پادشاهی انتخاب و تعیین فرموده میشوند.

(۲۸):- مدیران وزارت داخلیه و حاکم های درجه اول در (انجمن انتخاب مأمورین داخلیه) انتخاب و از حضور مبارک پادشاهی مأموریت شان منظور میشود.

(۲۹):- سرکاتب مکتوب، و سرکاتب اوراق و باقی سرکاتبان و کاتبان مرکز وزارت و حکام درجه سوم و مأمورین شعبات نفوس و پوسته و تلگراف و تیلیفون و معابر از طرف (انجمن انتخاب مأمورین داخلیه) انتخاب و از طرف وزیر داخلیه منظور میشوند.

(۳۰):- سرکاتب های مکتوب نویسی والی کابل و نائب الحکومه ها و حاکم های اعلی و کاتبهای تحریرات حکومتیها بنابر قرارداد مجلس با مشوره مرکز حکومتیهای منسوبه خود شان انتخاب و از طرف خود آنها مقرر میشوند و علاقه دار ها و سرکاتبان و کاتبان و باقی مأمورین نفوس و پوسته و تلگراف و تیلیفون و معابر به مجلس های مشوره ولایات و حکومتی های اعلی انتخاب میشوند لکن تقدیم ورقهای انتخاب شان بوزارت داخلیه و در آن خصوص حاصل کردن منظوری وزیر داخلیه ضروری است.

(۳۱):- انجمن انتخاب مأمورین داخلیه در تحت ریاست وزیر داخلیه منعقد میشود.

(۳۲):- مدیران و سرکاتب مکتوب نویسی وزارت داخلیه اعضای انجمن مذکور میباشند.

### ضمیمه

ماده (۱): مرجع انتخاب مأمورین برقی

الف:- مدیر برقی از طرف انجمن مأمورین داخله انتخاب و از حضور شاهانه منظور میشود.

ب:- انجنیر و مهندس و مأمور و سرکاتب و کاتب و تحویلدار و بلوکمشران برقی در انجمن انتخاب مأمورین داخله انتخاب و از حضور وزیر داخله منظور میشوند.

ج:- پیاده های اداره و لین و سایر انشانت برقی از طرف خود اداره برقی تعیین و مقرر میگرددند و در تعیین سائر انشانت بلوکمشران آنها نیز شمولیت می ورزند.

د: کاریگر های برقی را انجنیر انتخاب و منظوری از حضور وزیر داخله حاصل میدارد.

ماده (۲): تلیفونی و زیر دست تلیفونی و پیاده های تلیفون و پیاده های تلگراف و لین مین و سوار و پیاده پسته با منصبداران شان از طرف دوایر مخابرات ولایات و حکومتی های اعلی تعیین و بمنظوری نائب الحکومه ها و حکام اعلی مقرر میشوند.

### وزارت عدلیه

(۳۳):- در افغانستان برای منتظم گردانیدن امور عدلیه و قوه انضباطیه، وزارت عدلیه مأمور است.

(۳۴):- وظائف وزیر عدلیه از قرار ذیل است:-

اول:- نگهداشت و محافظه وظائف مأمورین محاکم عدلیه و قوه انضباطیه افغانستان تا هیچکس بکار های موظفه شان جبراً اجرا و مداخلت کرده نتوانند.

دوم:- نگرانی ایفای وظائف قضاة و عموم مأمورین محاکم عدلیه و انضباطیه.

سوم:- راه نیافتن خصائل قبیحه در وظائف مأمورین عدلیه.

چهارم:- نظارت کردن بر اینکه کسی که از طرف دولت اجازه قضا را نداشته باشد باید وظیفه قضا را اجرا ننماید.

پنجم:- نگرانی کردن بر اینکه هیچ دعوی در محکمه ها بحال تعویق نماند.

ششم:- نظارت نمودن بر اینکه در هیچ یکی از محکمه های عدلیه لحاظ شخصیت و قومیت و جنسیت و دین و مذهب کرده نشود و در حقوق بالمساوات فیصله احکام شرعی و سیاستی و تجارتي اجرا گردد.

هفتم:- نظارت کردن به تنسيق و تنظيم غند های کوتوالی و افراد پولیس ولایات و حسن ایفای معاملات داخلیة شان در دائره نظامات دولت.

(۳۵):- در وزارت عدلیه، هیئت عالیة تمیزیه و ریاست کوتوالی مدیریت مأمورین، سرکاتبیت محاسبیه، سرکاتبیت تحریرات، سرکاتبیت اوراق موجود است.

(۳۶):- رئیس هیئت عالیة تمیزیه و رئیس کوتوالی و قوماندانهای غند و کندکهای کوتوالی و قاضیهای محکمه های مرافعه براه راست از حضور قرین الشرف پادشاهی تعیین میشوند.

(۳۷):- مدیر مأمورین وزارت عدلیه و قاضیهای محاکم ابتدائیه بالانتخاب (انجمن انتخاب مأمورین عدلیه) بمنظوری حضور ملوکانه منصوب میشوند، و دیگر مأمورین مرکز وزارت و مفتی های محکمه های مرافعه و تولیشر ها و بلوکشر های کوتوالی و پولیس و مأمورین بلدیة از طرف (انجمن انتخاب مأمورین عدلیه) انتخاب و بمنظوری وزیر عدلیه تعیین میگرددند.

مفتی های محکمه های ابتدائیه و کاتب های محاکم ابتدائیه و مرافعه و هیئت محکمه های اصلاحیه نایب الحکومه گی ها و حکومتی های اعلی و حکومتی های کلان و دیگر حکومتی ها و خورد ضابطان پولیس و کوتوالی از طرف مجلس مشوره که در تحت ریاست نایب الحکومه ها و حاکم های اعلی و کلان میباشند انتخاب میگردد و فقط ورقهای انتخابیه برای منظوری وزیر عدلیه بوزارت عدلیه فرستاده میشود.

(۳۸):- انجمن انتخاب مأمورین عدلیه در تحت ریاست وزیر عدلی انعقاد می یابد.

(۳۹):- رئیس هیئت عالیة تمیزیه و رئیس کوتوالی و مدیر مأمورین و سرکاتب تحریرات اعضای (انجمن انتخاب مأمورین عدلیه) میباشند.

## وزارت مالیه

(۴۰):- وزیر مالیه مأمور است به امور مالیه افغانستان عموم مأمورین مالیه خواه در مرکز و یا اطراف باشند در زیر امر وزیر مشار الیه ایفای وظیفه مینمایند.

(۴۱):- در وزارت مالیه مدیریت محاسبه عمومیه، و مدیریت مأمورین، و مدیریت مصارفات، و سرکاتب اوراق، و کاتب مکتوب نویسی موجود میباشند.

(۴۲):- مدیریت محاسبه عمومی علاوه بر تدقیق واردات و مصارف دولت و ترتیب نظامنامه جمع و خرج بیکجا کردن و تطبیق جدولهای واردات و مصارف سالهای سابقه و جستجوی منابع جدید واردات دولت مأمور است.



(۴۳):- مأمورین مالیه اطراف عبارت است از مستوفیهای ولایات و سررشته دارهای حکومتیهای اعلی و مأمورین مالیه حکومتیهای کلان و دیگر حکومتیها.

(۴۴):- حسابات دولت در اداره های مالیه وزارت و اطراف در کتابهاییکه موافق اصول دفتری ترتیب و تنظیم شده است قید می شود.

(۴۵):- مدیر محاسبه عمومی وزارت مالیه و مستوفیهای ولایات و سررشته دارهای حکومتیهای اعلی براه راست از طرف اشرف پادشاهی انتخاب و تعیین فرموده میشوند، مدیران وزارت مالیه و سررشته داران حکومتیهای کلان و خزانه داران ولایات و حکومتیهای اعلی از طرف (انجمن انتخاب مأمورین مالیه) انتخاب و بمنظوری حضور شاهانه تعیین میشوند، مدیر محاسبه مرکز های ولایات و حکومتیهای اعلی، مأمورین مالیه حکومتیهای اول و دوم، خزینه داران حکومتیهای کلان گدا مدار های احتیاطی مرکز های نایب الحکومه گی ها و حکومتیهای اعلی بالانتخاب (انجمن مأمورین مالیه) از طرف وزیر مالیه منصوب میشوند، دیگر مأمورین شعب حسابیه متعلقه وزارت مالیه از طرف مجلس های مشوره ولایات و حکومتیهای اعلی انتخاب میشوند تنها ورقهای انتخاب شان بغرض استحصال منظوری بوزارت مالیه ترسیل میشود.

(۴۶):- انجمن انتخاب مأمورین مالیه بزیر ریاست وزیر مالیه اجتماع مییابد مدیر محاسبه عمومی مدیر مأمورین مدیر مصارف سرکاتب اوراق اعضای انجمن انتخاب مأمورین مالیه میباشند.

### وزارت معارف

(۴۷):- اداره و تفتیش همه مؤسسات تدریسیه عمومی که برای تربیه و تعلیم میباشند و هم دوائر عالییه که خادم حفظ و حراست علم هستند بوزارت معارف عمومی مفوض است باستثنای مکاتب (حریبه).

وزارت معارف مرکب است از ریاسات و دوائر ذیل:-

اول:- ریاست تدریسات ابتدائیه و تالیه که بسه شعبه منقسم است:-

الف: مدیریت مأمورین و معلمین.

ب: " تدریسات.

ج: " تفتیش.

دوم:- ریاست تألیف.

سوم:- " مرکه دپشتو.

چهارم:- مدیریت تشکیلات و تنظیمات.

پنجم:- " تحریرات.

ششم:- سرکاتبیت محاسبه.

هفتم:- مدیریت حفریات و موزیم.

هشتم:- سرکاتبیت اوراق.

(۴۸):- ریاست تدریسات ابتدائیه و تالیه برای اداره و نظارت همه مکاتب که مخصوص تدریسات ابتدائیه و تالیه میباشد و هم مدارس خصوصیه که از طرف اشخاص و جمعیت باو شرکتهای وطنی تاسیس و اداره میشود مأمور است و کذلک دارالمعلمین ها و دارالمعلماتها هم بریاست تدریسات تعلق دارند یک نفر رئیس آنرا اداره مینماید.

مدیریت مأمورین و معلمین مکلف است باظهار تجویز و بیان رای خود منباب تعیین و ترفیع و تلطیف مفتشین تدریسات ابتدائیه و مدیران و مأمورین معلمین و دارالمعلمین ها و دارالمعلماتها و کافه مکاتب ابتدائی و رشدی و اجرا کردن معاملات سجل و عزل و مستمری شان بقرار نظامنامه جداگانه خود.

مدیریت تدریسات مکلف است به ترتیب و تعدیل جداول درسیه مکاتب ابتدائیه و تالیه و تهیه کردن لوائحیکه به تنظیمات درسیه و نظامات و دستورالعمل های داخلی مکاتب و اصول تدریس متعلق است کذلک بملاحظه نمودن امتحانات و شهادتنامه ها.

مدیریت تفتیش مکلف است بملاحظه نمودن امور تفتیشیه تدریسات ابتدائیه و تالیه عمومی و خصوصیه و مطالعه راپورتهائیکه از طرف مدیران معارف ولایات و مفتشین تدریسات ابتدائیه و مفتشین عمومی بوزارت میرسند بقرار نظامنامه جداگانه خود.

(۴۹):- دائره تشکیلات و تنظیمات مأمور است بایفا کردن امور و معاملاتیکه باحداث و انشای مکاتب رشدیه و دارالمعلمین ها و دارالمعلماتها تعلق دارد و موظف است باداره تفتیش کتابخانه های عمومی افغانستان و تدارک کردن اثاث و لوازم تدریسیه جمیع مکاتب بقرار نظامنامه جداگانه خود.

(۵۰):- دائره محاسبه مأمور است برای ایفای کافه امور حسابیه که متعلق است بمشاهرات و مصارفات اداره مرکزیه و امر فرمودن حواله و تادیه و تهیه و اعلان بودجه و برای ایفای تحقق و حواله آن تخصیصاتیکه در بودجه دولت مخصوص مکاتب ابتدائیه میباشد و برای اجرای قیود حسابیه و اصرافیه مکاتب رشدیه و دارالمعلمین ها و دارالمعلماتها.

(۵۱):- دائره تحریرات مأمور است به ثبت و تحریر مخابرات و مکاتبات وزیر معارف؛ و دفتر اوراق مکلف است برای اخذ و توزیع اوراق بقرار نظامنامه جداگانه خود ها.

(۵۲):- مدیران وزارت معارف و مدیر مکتب حبیبیه و مکاتب سائره عالییه از طرف وزیر معارف انتخاب و باراده سنیه ملوکانه نصب و تعیین میشوند.

دیگر مدیران مکاتب ابتدائی و مأمورین و سر معلمین کافه مکاتب از طرف (انجمن انتخاب مأمورین معارف) انتخاب و بتصدیق وزیر معارف تعیین میشوند (انجمن انتخاب مأمورین معارف) بزیر ریاست وزیر معارف از معینین و روسا و مدیران وزارت معارف ترکیب مییابد.

(۵۳):- تفتیش و هفت نفر مفتشین عمومی مستقیماً تحت امر وزیر معارف برای تفتیش کردن احوال همه مکاتب و مدیران و مأمورین و متعلمین مقرر میشوند، این مفتشین عمومی مکلف هستند برای وظائف تفتیش مکاتب ابتدائیه مرکز و ولایات و علی الخصوص برای تفتیش مکاتب رشديه و دارالمعلمین ها و دارالمعلماتها و دیگر مکاتب تالیه بقرار نظامنامه جداگانه خود.

(۵۴):- انجمن معارف از معین و رئیس ها و مدیر های مربوطه مرکز و مدیر معارف ولایت کابل و مفتشین عمومی تشکیل و تحت ریاست وزیر معارف انعقاد مییابد انجمن معارف درباره جداول درسیه و دستورالعمل ها و هر نوع لواحق نظام و قانون راجع بمکاتب و تدریسات که از طرف ریاست تدریسات ابتدائیه و تالیه داده میشود و در خصوص انتخاب کتب درسیه اجرای مذاکرات و اتخاذ مقررات مینماید.

امور تحریریة انجمن معارف را مدیر تحریرات اداره میکند.

(۵۵):- هیئت تالیف و ترجمه کتب درسیه و مرکه د پښتو برای تالیف و ترجمه کتب درسیه راجع بهمه مکاتب یک هیئت تالیف و ترجمه ملحق بانجمن معارف تشکیل میشود ذواتیکه این هیئت را تشکیل میکنند از کتب درسیه فرانسویه و ترکیه و دیگر السنه ترجمه و استنباط کرده کتب درسیه را ترتیب و تالیف مینمایند و یکنفر رئیس ریاست انجمن مذکور را مینمایند.

برای ضبط و تدوین اصول و قواعد لسان پښتو و برای نقل و ترجمه کردن کتب درسیه باین زبان یک مرکه د پښتو تشکیل میشود، و این مرکه د پښتو بانجمن معارف مربوط مییاشد و یکنفر رئیس ریاست آنرا مینمایند.

(۵۶):- مأموریت حفریات و موزیم موظف است بمواظبت و مراقبت حفریاتیکه در افغانستان بکار انداخته میشود، و نیز مأمور است به تنظیم و پیراستگی موزیم خانه و اندیشیدن و مسائل ترقی آن و ایصال کردن فوائد از آن بعموم.

## وزارت تجارت

(۵۷):- وزارت تجارت دائماً برای توسیع و تسهیل تجارت داخلیه و خارجیه افغانستان و ترقی زراعت و انکشاف و تحری معادن در مملکت افغانستان تدابیر لازمه را بعمل می آورد.

(۵۸):- در وزارت تجارت مدیریت عمومی زراعت، و مدیریت مکتوب، و سرکاتبیت مأمورین، و سرکاتبیت محاسبه و سرکاتبیت اوراق موجود است.

(۵۹):- مدیر عمومی به ترقی و توسعه زراعت در افغانستان و بدخل نمودن اصول جدید زراعت در مملکت و بجلب وارداتی که از زراعت بدست می آید و بفهمانیدن اصول استعمال انبار صنعتی بمردم و بتاسیس مکاتب عملی فلاحت و به ترتیب کشت زار های نمونه زراعت و حفر انهار جدید و تقسیم آب آنها و حسن محافظه جنگلهای افغانستان و از سر نو بسر رسانیدن جنگلهای و احداث درخت زار ها در جوار قریه ها و بکندن و کاویدن معادن موجوده بصورت احسن و کشف و تحری معادن جدید و اصلاح جنس حیوانات مأمور است.

(۶۰):- معاملات مدیریت های گمرک و اصول تحصیل وجوهات گمرک مطابق بنظامنامه مخصوص آن اجرا گردد.

(۶۱):- مدیر عمومی زراعت و مدیر گمرکهای ولایات و حکومتیهای اعلی براه راست از طرف اعلحضرت همایونی انتخاب و تعیین فرموده میشوند، دیگر مدیران وزارت و مدیران زراعت و ولایات و حکومتیهای اعلی و مدیران گمرکات حکومتیهای کلان از طرف (انجمن انتخاب مأمورین تجارت) انتخاب و بمنظوری حضور شاهانه منصوب میشوند.

مأمورین وزارت و گمرکها و سرکاتب های گمرکها از طرف (انجمن انتخاب مأمورین تجارت) انتخاب و بمنظوری وزیر تجارت تعیین میگرددند، دیگر سایر مأمورین گمرکات از طرف مجلسهای مشوره ولایات و حکومتیهای اعلی منتخب میشوند فقط ورقهای انتخاب آنها بوزارت تجارت تقدیم و منظوری حاصل میشود.

(۶۲):- مدیر عمومی زراعت و مدیر مکتوب نویسی و سرکاتب مأمورین و سرکاتب محاسبه و سرکاتب اوراق اعضای انجمن انتخاب مأمورین تجارت هستند.

انجمن انتخاب مأمورین تجارت در تحت ریاست وزیر تجارت تشکیل مییابد.

ضمیمه

(۱):- در وزارت تجارت یک مدیریت عمومی گمرکات تشکیل شده است این مدیریت عمومی مرجع معاملات همه گمرکات افغانستان میباشد.

(۲):- در مدیریت عمومی گمرکات یک مدیر و یک نفر سرکاتب و بقدر لزوم کاتب موجود است.

(۳):- مدیریت عمومی مرجع همه معاملات گمرکات بوده بایفای وظایف ذیل مکلف است:-

الف:- بر حسن تعمیل نظامات گمرک.

ب:- به تدقیق فوائد و مضرات اصول موجوده گمرک و نظر به نتیجه تدقیقات و نسبت بمنافع و احتیاجات مملکت تعیین اصلاحاتی که همه وقت لازم دیده میشود عرض اصلاحات مذکوره بتصویب وزارت.

ج:- به تامل و عرض تدابیر راجع بطرز اجرای معاملات همه دوایر گمرکات بوزارت منسوبه خود در حال اختلاف و نقصان طرز اجراءات معاملات همه دوایر را بیک اصول نهادن.

د:- به تنظیم یک استاتستیک در نهایت هر ماه راجع بادخالات و اخراجات مملکت افغانستان بنابر معلوماتیکه از گمرکات مرکز و اطراف اخذ میشود و تقدیم آن بوزارت.

ه:- به تنظیم یک استاتستیک عمومی سالیانه و ترتیب یک لایحه که در نتیجه ملاحظه این استاتستیک سالانه برای تزئید و تنقیص محصولات و یا در باب اصلاح موجوده گمرک لازم دیده شود و تقدیم آنها بوزارت.

(۴):- همه معاملات و مخابراتیکه در مرکز سلطنت راجع بامور گمرکات اجرا میشود باید بذریعه مدیریت عمومی باشد.

(۵):- مدیرها و مامورهای همه گمرکات در نهایت هر ماه مطابق نمونه که از طرف وزارت تجارت ترتیب میشود یک استاتستیک ادخالات و اخراجات دائره متعلقه خود را تنظیم و بوزارت تقدیم میکنند این استاتستیک ها از طرف وزارت برای تدقیق بمدیریت عمومی تحویل میشود.

(۶):- مدیر عمومی گمرکات از اعضای انجمن انتخاب مأمورین وزارت تجارت شمرده میشود.

شورای دولت

(۶۳):- شورای دولت، مرکز مذاکره مصلحتهای عمومیه ملکیه است.

(۶۴):- وظائف شورای دولت بدو نوع منقسم است:-

اول:- تنظیمات ملکيه که مراد از تفسير و تنظيم هرگونه لوائح نظاميه و علاوه کردن و تعديل نمودن قواعد آن است.

دوم:- محاکمات مأمورین ملکيه.

(۶۵):- شورای دولت در تحت ریاست یک رئیس عمومی اداره میشود، رئیس مذکور داخل هیئت وزراست.

(۶۶):- سه نفر معاون اول، ثانی، ثالث، و چند نفر اعضا و یکنفر منشی و یکنفر سرکاتب و بقدر لزوم کاتب بشورای دولت موجود اند.

(۶۷):- اعضای شورای دولت بنام اعضای طبیعی و اعضای منتخبه بر دو قسم منقسم میباشند اعضای منتخبه آن عبارت است از نمایندگان اهالی که از هر ولایت و هر حکومتی اعلی از طرف خود رعایا انتخاب گردیده بشورای دولت فرستاده باشند.

انتخاب اعضای منتخبه شورای دولت مطابق فصل مخصوص انتخابات اجرا میشود.

(۶۸):- علاوه بر مأمورینی که در حین تعطیل و سبکدوشی خدمت شان مطابق ماده (۴۷) نظامنامه اساسی در جمله اعضای طبیعی شورای دولت شامل میشوند دیگر نفری اعضای طبیعی شورای دولت بقدر لزوم از حضور ملوکانه تعیین میگردند.

(۶۹):- رئیس و معاونان شورای دولت از طرف اعضای طبیعی و اعضای منتخبه شورای دولت انتخاب و بمنظوری حضور ملوکانه منصوب میشوند، منشی شورای دولت بانتخاب رئیس اول و بمنظوری حضور شاهانه منصوب میشود، سرکاتب و کاتب های شورای دولت بانتخاب معاونان شورا بمنظوری رئیس مقرر میشوند.

(۷۰):- دو نفر اعضای شورای دولت بزیر ریاست معاون سوم محکمه ابتدائیه مأمورین را تشکیل میکند محکمه مذکور بمحاکم هرگونه جرائم مأمورین که براه راست از حضور ملوکانه منسوب گردیده باشند مأمور است و نیز محکمه مأمورین دوائر مرکزیه و زارات که مرتکب جرمی از نوع جنحه و جنایات گردیده باشند بمحکمه مذکور انفصال مییابد.

(۷۱):- چهار نفر اعضای شورای دولت در تحت ریاست معاون دوم اجتماع نموده محکمه مرافعه مأمورین را تشکیل میدهند. مرافعه فیصله هائیکه از محکمه ابتدائیه مأمورین و از مجالس مشوره ولایات و حکومتیهای اعلی و کلان صادر شده باشند وظیفه محکمه مذکور است.

(۷۲):- رئیس عمومی و معاون اول شورای دولت بمعیت پنجنفر اعضای شورا که در محکمه ابتدائیه و محکمه مرافعه مأمورین شمولیت نداشته باشند هیئت تمیزیه محکمه مأمورین را تشکیل میکنند وظیفه ریاست هیئت مذکور را رئیس عمومی شورای دولت ایفا مینماید.

هیئت مذکور فیصله هائی را که قاعدتاً از محکمه مرافعه مأمورین صادر میگردد تمیز میکند.

(۷۳):- دیگر اعضای طبیعی و منتخبه شورای دولت بصورت دائمی در تحت ریاست رئیس عمومی و معاون اول بتفسیر و انتظام لائحه های نظامیه و دیگر وظائف شورای دولت موظف هستند.

(۷۴):- در اوقاتیکه محاکمه مأمورین نباشد همه هیئت شورای دولت متفقاً بدیگر وظائف شورای دولت خواهند پرداخت.

(۷۵):- هرگاه برای یک وزارت و یا یک دائره مستقله وضع کردن یک نظامنامه لازم دیده شود لائحه همان نظامنامه از طرف همان وزارت و یا همان دائره مستقل تنظیم یافته بشورای دولت حواله کرده میشود شورای دولت بعد از اجرا کردن علاوه و تعدیلات لازمه آن لائحه نظامیه را با فیصله آرا بمجلس عالی وزرا تقدیم میدارد، و بعد تصویب مجلس عالی وزرا و منظوری حضور شاهانه نظامنامه مذکور بوزارت متعلقه آن سپرده شده دستورالعمل اتخاذ میشود.

### مدیریت مستقله طبیه

(۷۶):- مدیریت مستقله طبیه در امور صحیه افغانستان صرف مساعی مینماید.

(۷۷):- وظایف مدیریت مستقله طبیه بقرار ذیل است:-

اول:- بقدر ضرورت جلب و استخدام اطبای متخصصه از خارج برای محافظه صحت عمومی مملکت.

دوم:- کشادن یک یک شفاخانه مخصوص در مرکز ولایات و ملحقات آن.

سوم:- تأسیس نمودن (دیسپانسر های عمومی) یعنی معاینه خانهای رایگان طبی بغرض سهولت مراجعت اهالی به اطبا.

چهارم:- تشویقات نمودن بکشادن عطار خانهای خصوصی.

پنجم:- کشادن یک مکتب (قابلات) در مرکز سلطنت برای جلوگیری واقعات مدهشه که بیاعت قابله های نادان در میان نسوان بعمل می آید.

ششم:- تأسیس کردن یک (باقتر پیلوژی خانه) برای اجرای تدقیقات خورده ببینیه و استحضار کافه ادویه زرقیه یعنی (سروم).

هفتم:- بوجود آوردن یک دائره (روننگن) و یک (کیمیا خانه مکمل) در نفس پاتخت.

هشتم:- فرستادن هیئت های طبیه سیار برای محافظه صحت اهالی قریه ها و قبائل کوچی.

نهم:- اتخاذ نمودن تدابیر مانعه و دافعه برای رفع و جلوگیری بیماریهای ساریه و امراض متعدیه که در داخل مملکت ظهور نماید.

دهم:- تعیین مدت قرانطین و اداره نمودن قرانطین خانهاییکه در وقت ظهور وبا و طاعون در ممالک مجاور بنقاط لازم ساخته میشود.

(۷۸):- در دائره مدیریت مستقلة طيبه بقدر لازم شعبه ها و در تحت رياست مدير مستقل آن يك مجلس (امور صحيه) مركب از اطباى متخصصه كه در مركز سلطنت اقامت دارند برپا ميشود.

(۷۹):- تعيين و عزل مدير صحيه ولايات و حكومتيهاى اعلى از طرف مدير عمومى صحيه بمنظورى اعلى حضرت هميونى اجرا ميشود تعيين و عزل سائر مأمورين صحيه ولايات و يا حكومتى اعلى از طرف نائى الحكومه و يا حاكم اعلى بعد از اصلاح مدير صحيه محلى اجرا ميشود.

(۸۰):- مأمورين كه از طرف مجلس هاى مشوره نائى الحكومه گى ها و حكومتى هاى اعلى منتخب ميشوند بكار اشغال گرديده اوراق انتخاب شان را بوزارت مربوطه آنها ميفرستند اگر وزارت متعلقه آن ها انتخاب اشخاص مذکور را مناسب به بينند، حكنامه منظورى، والا دلائل مقننه تا منظورى آنرا نوشته اطلاع ميدهند و آنچه اشخاص از مأموريت معزول ميشوند اما تتخواه ايام ماموريت شان داده ميشود.

## فصل دوم

### (اداره ولايات)

(۸۱):- افغانستان از روى اداره بولايات و حكومتيهاى اعلى منقسم ميشود و ولايات بحكومتيهاى كلان و بحكومتيها و حكومتيهاى كلان بحكومتيها و حكومتيها بعلاقه و علاقه ها بقریه ها تقسيم می یابند.

(۸۲):- امر ولايت كابل بنام والى و ديگر ولايات باسم نائى الحكومه ياد ميشوند در وظائف در بين آنها هيچ فرقى نيست ولايات و حكومتيهاى اعلى براى امور داخله بلاواسطه بوزارت داخله مربوط اند.

در ميان ولايت و حكومتى اعلى از روى ايفائى وظائف عموميه هيچ فرقى موجود نيست تنها در هر ولايت يك نائى الحكومه و در هر حكومتى اعلى يك حاكم اعلى اجرائى احكام مينمايد.

### اول: نائى الحكومه ها

(۸۳):- در هر ولايت نائى الحكومه رئيس و مرجع اداره عموميه آن ولايت ميباشد.

(۸۴):- نائى الحكومه درباره خصوصيات داخله با وزارت داخله مخابره ميكند، لکن در خصوصياتيكه بسائر شعبات اداره عائد باشد با ديگر وزارتات مخابره نموده بگرفتن امر مأذون است اگر نائى الحكومه موقتاً از مركز ولايت بيرون رود مستوفى ولايت از طرف او وكالت مينمايد.

(۸۵):- در اموريكه وظائف نائى الحكومه حسب ذيل است:-

اول: اخلاق حميده و آداب برگزيده اسلاميه را در داخل ولايت خود بر وجه كمال حفظ كردن.

دوم:- نظامات دولت و اوامير اكه از مركز بگيرد تطبيق و اجرا نمودن.



سوم:- احوال مأمورین و امور اداره ولایت را تفتیش کردن.

چهارم:- اگر از یکی از مأمورین قصوری صادر شود در صورت ثبوت آن بلا تأخیر تصحیح کردن، اگر خطا و قصور مأمور موجب عزل و محاکمه اش باشد و نایب الحکومه بعزل و محاکمه او صلاحیت داشته باشد بموافق اصول و نظام بعزل و محاکمه او پرداختن و اگر مأمور خطا کار باراده سنیه منسوب شده باشد از کیفیت حال بوزارت او اشعار نموده امر اجرای تحقیقات ابتدائیه را درباره او حاصل نمودن، اگر مأمور مذکور یکی از مأمورینی باشد که از طرف کدام وزارت و یا مدیریت مستقله نصب و تعیین گردیده باشد درباره او اجرای تحقیقات ابتدائیه نمودن و تحت محاکمه گرفتن و اگر مناسب داند موقتاً از کار برطرف نموده و بهمان وزارت و یا اداره مستقله که بآن متعلق است اطلاعدهی نمودن، داخل اختیارات نایب الحکومه است.

پنجم:- اگر موادیکه درباره آنها حاکمها از نایب الحکومه استیذان مینمایند داخل صلاحیت و اختیارات او باشد در خصوص آن مواد امر دادن، و اگر داخل صلاحیت و اختیارات او نباشد در خصوص آن از وزارت متعلقه اش اذن خواستن.

ششم:- آن مأمورین ولایت را که نایب الحکومه بنصب و تعیین شان اختیار دارد بموافق اصول نصب و تعیین کردن.

هفتم:- در صورتیکه یک کار خارج از نظامنامه بنایب الحکومه پیدا شود هرگاه یک کار عادی و معمولی باشد آنرا خود بخود اجرا نمودن، و از آن بوزارت متعلقه آن اطلاعدهی کردن و اگر زیاده اهمیت داشته باشد درباره آن در مجلس مشوره خود مذاکره نموده در انخصوص از وزارت متعلقه آن اذن گرفتن و اگر در فرستادن جواب از طرف آنها اضافه بر ميعاد توقع وصول جواب تعطیل بهم برسد بحضور شاهانه عرض اطلاعدهی نمودن.

(۸۶):- نایب الحکومه از وظائف خود، و از استعمال بیجا، و غفلت و سهل انگاری مأمورینیکه در معیت او هستند در پیش حکومت مرکزی مسئول است، بنابراین او مجبور است که مأمورین ولایت خود را بزیر نگرانی داشته باشد.

(۸۷):- از امنیت و انضباط ولایت نایب الحکوه رأساً مسئول است بنابراین نایب الحکومه برای محافظه امنیت مملکت مطابق قاعده (۸۸) و (۸۹) آتی الذکر باتخاذ تدابیر مختار و مأذون است.

(۸۸):- در موقعیکه قوت کوتوالی بمحافظت امنیت مملکت کافی نباشد نایب الحکومه بکلانترین منصبدار فوجی که در ولایت او موجود باشد مراجعت کند و بقسمیکه بکوتوالی قوه اظهر باشد بقدر لزوم جلب قوه عسکریرا میتواند.

(۸۹):- در صورتیکه در یک گوشه مملکت یک آثار شورش و بغاوت و یا یک حرکت مخل امنیت عمومی مشاهده شود و حال و زمان باذن گرفتن از مرکز سلطنت مساعد نباشد نایب الحکومه مسئولیت اعلان را بر خود گرفته در داخل ولایت حکومت عسکریرا که بیانش در یک فصل مخصوص میآید اعلان کرده میتواند.

(۹۰):- در صورتیکه نایب الحکومه اشخاص مفسد و شور انگیزیکه دفع کردن شانرا فوری لازم بداند و زمان باذن گرفتن از مرکز مساعد نباشد نظر بقرار و تجویزیکه از مجلس مشوره صادر میشود، محفوظاً بمرکز سلطنت فرستاده میتواند و بعد از آن مجبور است که کیفیت مذکور را بهمراه اسباب موجب آن بمرکز اشعار دارد.

(۹۱):- نایب الحکومه باجرای ضرب هیچکس بهر سبب و بهانه که باشد مأذون نیست اساساً شکنجه بالکل ممنوع است، مگر جزای ضرب نظر بحکم شرعی که در نظامنامه جزا تصریح شده و از محکمه عدلیه در باب ارباب جرائم صادر گردیده باشد بموجب احکام نظامنامه مخصوص آن بواسطه مأمورین آن اجرا کرده میشود.

(۹۲):- چون در افغانستان نظام عدلانه مسئولیت مسکن مشروط است بدین شرط که باید بتمامهآبآن رعایت کرده شود، لهذا نایب الحکومه بدون تعیین و تعریف نظام هیچکس را خواه منصبدار کوتوالی باشد و خواه دیگر مأمور نگذارد که بهیچ سبب و بهانه چه وقت شب و چه هنگام روز بخانه کسی داخل شود درینخصوص نایب الحکومه باید که بدرجه نهایت توجه و دقت نماید.

(۹۳):- نایب الحکومه اشخاص اوباش و یله گرد را بنابر قرارداد مجلس مشوره خود داخل کار های شاقه دولت نماید.

(۹۴):- نایب الحکومه بندیخانه ها را متمادياً باخبری و نگرانی مینماید و دقت میکند که هیچکس از حکم نظامنامه زیاده محبوس نماند و بحسن اداره و پاکیزگی و انتظام بندیخانه ها توجه تام مبذول مینماید، و بازخواست کسانرا که در حبس خانه مانده اند و در حق شان هنوز حکمی صادر نشده است نموده احضار ایشانرا بمحاکم عدلیه بلاتاخیر سفارش میکند و خرج خوراک و گذراندن روزمره محبوسین را موافق نظامنامه توقیف خانه تدارک میفرماید.

(۹۵):- نایب الحکومه بأمور عدلیه قطعاً مداخله و بمذاکرات و مقررات قضا اجرای نفوذ کرده نمیتواند، تنها در حق قضاتیکه استعمال بیجای شان در وظیفه مأموریت خود و جرئت ارتکاب و ارتشای شان محسوس شود پس از تحقیقات کیفیت آنرا مفصلاً و سریعاً بوزارت عدلیه پیش مینماید.

(۹۶):- نایب الحکومه بتحصیل کافه محاصل دولت مجبور است لیکن گرفتن چیزی زیاده از مقدار معین مأذون نیست بصرف کردن مبالغیکه بقرار نظامنامه بودجه تعیین و تحصیل شده و بفرستادن باقیمانده وجه آن بمرکز سلطنت مأمور است.

(۹۷):- نایب الحکومه در داخل ولایت مجبور است که بتعمیم مکاتب و حسن اداره آنها و ترقی تجارت و زراعت و صنایع متمادياً صرف همت و غیرت نماید.

(۹۸):- نایب الحکومه بنظارت کردن امور ذیل بذریعه مأمورین متعلقه آن مأمور است:-

محافظه صحت عمومی، و آبادانی مملکت، و خشک کردن جبه زارها و محافظه طرق عمومیه بوجه احسن، و امنیت راههای میان مرکز ولایت، و مراکز حکومتیها و تأسیس فابریقه ها و شفاخانه ها، و تکثیر جنگلها، و حسن محافظه معادن و جنگلها، و انتظامات معاملات پوسته و تیلفون و تیلفگراف.

(۹۹):- نایب الحکومه در امور داخلیه قطعات عسکریه و تعلیم و تربیه آنها که در داخل ولایت مقیم باشند قطعاً مداخله کرده نمیتواند مگر بقرار قاعده عندالاعتضا بقسمیکه بکوتوالی قوت الظهر شود بقدر لزوم اعطای قوه عسکریه را از منصبدار بزرگترین ولایت طلب کرده میتواند و منصبدار مذکور آن قوه عسکریه را که نایب الحکومه تحریراً طلب کرده است بموقع معهود بفرستد.

(۱۰۰):- در معیت نایب الحکومه برای ایفای وظائف مصرحه بالا، رؤسای مأمورین ذیل میباشند:-

اول:- محاکم عدلیه.

دوم:- مستوفی.

سوم:- مدیر معارف.

چهارم:- " گمرک.

پنجم:- " زراعت.

ششم:- " نفوس.

هفتم:- مأمور امور خارجیه.

هشتم:- " خزینه.

نهم:- قوماندان کوتوالی.

دهم:- سرکاتب مکتوب نویسی.

یازدهم:- مأمور پوسته.

(۱۰۱):- مستوفی خودش از طرف پادشاهی منصوب میشود کار خود را بصورت نظامات مالیه بجا می آورد مستوفی آمر کافه مأمورین مالیه ولایت است اگر یکی از مأمورین مالیه بموافقات نظامات مالیه و قواعد حسابیه حرکت نکند مستوفی در حق او اجرای تحقیقات ابتدائیه نموده نتیجه را بنائب الحکومه عرض نماید.

مستوفی حسب نظامنامه مالیات دولت را که اهل ولایت به ادای آن مجبور هستند تحصیل نماید و بر وفق نظامنامه (بودجه) ولایت اجرای صرفیات کرده اضافه آنرا بامر نایب الحکومه بمرکز سلطنت میفرستد.

(۱۰۲):- در معیت مستوفی مدیریت محاسبه و اداره واردات و مصارفات و بقدر لازم نویسنده هم میباشند.

(۱۰۳):- سرکاتب مکتوب نویسی بامور تحریر نایب الحکومه مأمور است.

(۱۰۴):- مدیر معارف بامور معارف ولایات مأمور است مدیر معارف بانتخاب وزارت معارف باراده سنیه منصوب میشود در داخل ولایت هر قدر مکتب هائیکه باشند تماماً در تحت امر مدیر معارف میباشند، مدیر معارف در داخل ولایت برای اجرای احکام نظامنامه معارف حتی الامکان بصرف مساعی مجبور است.

(۱۰۵):- مدیر نفوس بمعاملات تحریریة نفوس مأمور است مدیر نفوس بانتخاب وزارت داخلیه باراده سنیه منصوب میشود.

(۱۰۶):- مدیر زراعت در داخل ولایت بتکثیر زراعت و تعمیم اصول جدیدة زراعت و محافظه جنگلها و احداث جنگلها نو و سررشته معاون مکشوفه و کشف کردن معادن جدیده موظف است مدیر زراعت بانتخاب وزارت تجارت باراده سنیه منصوب میشود.

(۱۰۷):- مأمور امور خارجه یک مأمور وزارت خارجه است که نزد نایب الحکومه میباشند از احوال دول اجنبیه که همحدود آنولایت است معلومات بدست آوردن و معاملاتیکه در میان نایب الحکومه و قونسلهای اجنبیه جاری میباشند اجرا نمودن از وظائف مأمور امور خارجه است، مأمور امور خارجه از طرف وزارت خارجه انتخاب و تعیین کرده میشود.

(۱۰۸):- قوماندان کوتوالی در داخل ولایت بمحافظه امن و آسایش مأمور است، قوماندان کوتوالی از سبب وظائف خود که متعلق ضبط و ربط ولایت است در تحت امر نایب الحکومه میباشند منصبدار پولیس که در مرکز ولایت موجود است بامر قوماندان کوتوالی تابع است، قوماندان کوتوالی از امن و آسایش مرکز ولایت و حواشی آن بالذات مسئول است قوماندان کوتوالی در حق مجرماتیکه جرائم ایشان از نوع قباحت است بعد از ثبوت آن جزا میدهد قوماندان کوتوالی مردمان گریزی و هر نوع مجرمها و محکومین گریزیرا بدست آورده بمقام متعلق آن بمحافظت تسلیم میکند پاسپورت تبعه دول خارجه و پاسپورت تجار و سیاح و کوچی و کرایه کش بقرار نظامنامه مخصوصه آن از اداره مربوطه اش اجرا میشود.

(۱۰۹):- هیچکس از مأمورین ولایت براه راست با وزارتیکه به آنه منسوب اند مخابره کرده نمیتواند، و وزارت نیز با مأمورین ملحقات خود در هر جای که باشد راساً اوامر داده نمیتوانند جمیع مخابرات مرکز فقط بواسطه نایب الحکومه جریان مییابد و هر دائره مکتوبها و معروضاتی را که بوزارت خود مینویسد آنرا بالذات احضار نموده بگرفتن دستخط بر آن مجبور است مگر در صورتیکه نایب الحکومه بدوائر ماتحت خود بعضی اوامر خلاف نظام اعطا نموده در اجرا و ایجاب آن اصرار نماید آنزمان مأمورین ملحقات مجبور اند که کیفیت را راساً بوزارت متعلقه شان اخبار و اشعار نمایند.

(۱۱۰):- بصورت عمومی در حال غیاب مأمور اول دوائر حکومت مأمور دوم ایفای وظیفه مأمور اول را مینماید مثلاً در غیاب نایب الحکومه و حکام اعلی و کلان و باقی حکام و علاقه داران، مستوفی و سررشته داران اعلی و مدیر و

مأمور مالیه و در غیاب مستوفیان و سررشته داران اعلی و مدیر و مأمورین مالیه، مدیر یا مأمور محاسبه و یا سرکاتب و کاتب اول مالیه- و همچنان در جمیع دوائر حکومت وکالت مأمور اول را مأمور دوم همان دائره ایفا می نماید.

### دوم مجلس مشوره ولایت

(۱۱۱):- در هر ولایت یک مجلس مشوره موجود میباشد مجلس مشوره علاوه بران که مواد متعلق امور اداره ولایت را در تحت مذاکره میگیرد یک خدمتی جداگانه در خصوص محکمه های مأمورین هم بعهده اش مفوض است صورت اجرای این خدمت ثانوی او در فصلیکه راجع است بمحاکمه مأمورین مفصلاً درج و توضیح میشود.

(۱۱۲):- موادیکه در مجلس مشوره ولایت، متعلق بامور اداره ولایت مذاکره میشود از قرار ذیل است:-

**امور مالیه:** اجرای خرید و فروش سرکاری و عقد قرارداد هائیکه بحکومت لازم باشد ترمیم کلیه و تعمیر ابنیه سرکاری و عندالافتضا تجویز نمودن برای استملاک دولت بر املاک خصوصیه بعضی اشخاص بغرض منفعت عمومی مطابق نظامنامه مخصوص آن.

**امور نافعیه:** تجویز نمودن برای انشاء راهائیکه در بین مرکز های حکومتی ها تمدید میشود و مذاکره موادیکه تعلق دارد به زراعت و تجارت و سائر امور نافعیه ولایت و تجویز گشادن دواخانها و شفاخانها و دیگر چیزها از قبیل آن.

**امور بلدیه:** تعیین و تخصیص محل بازار های عادی و بازارهای بزرگ موسمی و قبرستانها و دیگر موادیکه بصحت عمومی متعلق باشد.

**امور ملکیه:** اول تجویز درباره تغییر ارتباط علاقه ها و قریه ها با یکدیگر.

**دوم:** عنداللزوم بعضی موادیکه در مجلس مشوره حکومتی ها ابتداءً مذاکره شده باشند و برای مذاکره از طرف نائب الحکومه بمجلس حواله گردد تدقیقات نمودن.

**امور انضباطیه:** تجویز نمودن در خصوص فرستادن چنان اشخاصیکه در داخل ولایت مصدر فتنه و فساد شده امنیت و راحت عمومی را مختل و مسلوب سازند بدارالسلطنه کابل اخذ و حبس کسانیکه از ادای محاصل و مالیات دولت سرکشی و تمرد ورزند.

(۱۱۳):- مجلس مشوره در تحت ریاست نائب الحکومه منعقد میشود و بنام اعضای (طبیعیه) و اعضای (منتخبه) بر دو قسم اعضا مشتمل میباشد.

اعضای طبیعیه اش عبارت است از مستوفی و سرکاتب مکتوب نویسی و مدیر نفوس و مدیر معارف و قاضی مرافعه و مدیر گمرک و مدیر زراعت و مأمور امور خارجیه.

و اعضای منتخبه اش عبارت است از نمایندگان رعایا که بموجب قاعده آینده از طرف اهالی ولایت منتخب شده باشند.

(۱۱۴):- برای انتخاب اعضای منتخبه مجلس مشوره ولایت جمیع کسانیکه بدولت مالیه ده میباشند از مردمان صاحب حیثیت و اعتبار اهالی مرکز ولایت و شهرهائیکه مراکز حکومتیها باشد و یا از جمله رؤسای قبائل بزرگ چنان نفری را که بدولت مالیه ده باشند موافق مواد اصول انتخاب وکلای منتخبه بمجلس مشوره نایب الحکومه میفرستند.

و اعضای منتخبه مذکور در تحت ریاست نایب الحکومه و یا حاکم اعلی اجتماع نموده از میان خود شان موافق قواعد آتیه نفری برای نمایندگی در شورای دولت انتخاب میکنند.

(۱۱۵):- اعضای منتخبه مجلس مشوره تا سه سال ایفای خدمت مینمایند و بعد از سه سال انتخاب جدید میشود.

(۱۱۶):- تجاویزیکه مجلس های مشوره متعلق امور اداره ولایت پیش کنند نایب الحکومه ها محض بسبب استشاره بهمه حال به متابعت کردن آن مجبور نیستند البته مسئولیتی که از آن تولید گردد بتمامها بنایب الحکومه ها عاید میشود.

(۱۱۷):- در مجلس مشوره کاتب از امور تحریریه آن مسئول است موادیکه در مجلس مذاکره میشود از طرف نایب الحکومه حواله میشود، و کاتب خلاصه آنرا مینویسد خلاصه مذاکرات مجلس در کتاب ثبت و قید میشود، بعد خلاصه ثبت هر مجلس در مجلس آینده از طرف اعضای موجوده بالامضا تصدیق میشود.

علاوه بر یک کتاب مخصوصیکه در ان نظامات عمومیه و خصوصیه مجلس قید میشود یک کتاب دیگر که برای قید کردن فیصله ها باشد هم لازم است.

(۱۱۸):- قواعدیکه در خدمات و وظائف نایب الحکومه ها و طرز تدویر امور دولت در ولایتهای شان و صورت تشکیل و وظائف مشوره ولایت بیان شد همین قواعد عیناً در حق حکومتیهای اعلی هم جاریست.

### **سوم: حکومتی های کلان**

(۱۱۹):- حکومتی های کلان در تحت اداره یک یک حاکم کلان میباشند در داخل هر حکومتی کلان چند حکومتی موجود میباشند.

(۱۲۰):- وظائف حاکم های کلان عیناً مانندوظیفه های نایب الحکومه ها است.

(۱۲۱):- مرجع حاکم های کلانیکه بیک ولایت و یا حکومتی اعلی مربوط باشند نایب الحکومه ها و حاکم های اعلی است.

(۱۲۲):- در هر حکومتی کلان علاوه بر یک یک مدیر مال یک یک کاتب مکتوب و یک یک مأمور پوسته و عنداللزوم یک مأمور گمرک موجود میباشند در مرکز بعضی از حکومتی های کلان اگر کدام قونسل اجنبی باشد در انجا یک مأمور خارجه نیز موجودمیباشد و علاوه بر مأمورین فوق در مرکز هر حکومتی کلان یک ضابط کوتوالی نیز موجود است.

(۱۲۳):- مدیر مالی و کاتب مکتوب و قاضی مرافعه مدیر یا مأمور نفوس و مأمور خارجی و مأمور گمرک اعضای طبیعی مجلس مشوره حکومتی های کلان را تشکیل میدهد یک نفر اعضائیکه از هر حکومتی تابع حکومتی کلان انتخاب گردیده اند با یک نفر عضویکه از مرکز خود حکومتی کلان منتخب شده است (اعضای منتخبه مجلس مشوره یک حکومتی کلان) هستند، انتخاب اعضای منتخبه بصورتیکه در فصل مخصوص، صورت انتخابات اعضای منتخبه بیان گردیده جریان مییابد.

(۱۲۴):- وظیفه مجلس مشوره یک حکومتی کلان عیناً مانند وظیفه مجلس مشوره یک ولایت بوده بفیصله دعوای نوع جنحه و جنایت مأمورینیکه در داخل حکومتی کلان باشند مختار و صلاحیت دار است.

(۱۲۵):- کاتبهای حکومتی های کلان در عین زمان کاتب های مجلس مشوره میباشند.

(۱۲۶):- برای تفصیلاتیکه درباره وظائف حاکم های کلان و وظیفه های کافه مأمورینیکه در معیت شان هستند بفصل نایب الحکومه ها مراجعت باید کرد، اما مجازات قباحت را اگر قوماندان کوتوالی حکومتی کلان تا کندکمشر باشد خود قوماندان میدهد و الا پایانتر باشد تحقیقات ابتدائیه را آنها نموده حکم مجازات را حکام میدهند.

#### چهارم: حکومتی ها

(۱۲۷):- در هر حکومتی یک نفر حاکم میباشند مرجع حاکم ها اول و دوم و سوم، نایب الحکومه ها و حاکم های اعلی و حاکم های کلان میباشند مابین حاکم های درجه اول و دوم و سوم در حقوق و خدمات هیچ فرق نیست این عناوین تنها از روی وسعت و اهمیت دائره حکومتی است.

(۱۲۸):- حاکم های درجه اول بانتخاب (انجمن مأمورین وزارت داخله) تعیین و بمنظوری همایونی نصب میشوند و حاکمهای درجه دوم و سوم از طرف (انجمن انتخاب مأمورین وزارت داخله) انتخاب و بمنظوری وزیر داخلیه مقرر میگرددند.

(۱۲۹):- حاکم ها در داخل حکومتیهای خودشان بتدویر امور ملکیه و ضابطه و مالیه و سائره مأمور و بحسن ایفای نظامات دولت و اجرای اوامریکه بموجب نظامات از طرف نایب الحکومه ها برای شان داده شود مجبور اند.

(۱۳۰):- حکام از محافظت امنیت داخلی حکومتیهای خود مسئول اند برای اجرا و ایفای امور انضباطیه بمعیت حاکم بقدر لزوم قطعات کوتوالی میباشند که یک قسم آن در مرکز حکومتی خود حاکم مانده قسم دیگر آن در علاقه ها و نقاط لازمه تعیین و تقسیم هستند منصبداران کوتوالی حکومتی در تحت امر حاکم حکومتی خودشان حرکت میکنند.

(۱۳۱):- حاکم یا در خصوص ایفا و یا اهمال خدمات و رعایت و یا عدم رعایت احکام قانونیه و نظامیه مأمورینی که در دائره حکومتیهای شان باشند متماداً اجرای تدقیق و تفتیش مینمایند، در حق مأمورین ماتحت که از ایشان اوضاع مخالف نظام سربرزند و یا بر رعایای ماتحت ظلم و تعدی شان دیده شود حاکمها بر وفق فصل مخصوص محاکمه مأمورین اجرای تحقیقات مینمایند.

(۱۳۲):- حاکمها بنظم و اصلاح راهها و گذرگاههای صعب‌المرور که در بین قریه‌ها هستند و بحسن محافظه طرق عمومی که در داخل حکومتیهای شان باشند نیز موظف هستند در آنخصوص از بالادست خود سررشته بگیرند.

(۱۳۳):- وظائف حاکمها بقرار ذیل است:-

اول:- برای کشادن مکاتب ابتدائیه و برای استخدام معلمین سیار مابین قبائل کوچی از بالادست خود سررشته گرفتن، و تشویق و تحریک نمودن بچه‌های کوچی و دیهاتی را که در مکاتب ابتدائیه هستند از بهر تحصیل بمکاتب مراکز ولایات و مرکز سلطنت.

دوم- دستگیر ساختن و تعقیب نمودن هرگونه مجرمین و محکومین گریزی که داخل حکومتی او فرار و یا اخذ مقام نموده باشند.

سوم:- تحریر کردن نفوس اهالی در جمیع دائره حکومتی خود بی کم و کاست بواسطه مأمور نفوس.

چهارم:- اجبار نمودن علاقه دار و قریه دار را بر اینکه جمیع تولدات و وفیات و نقل مکان و آتش زده گی خرمن و آمده گی سیلاب و ازین قبیل وقوعات مهمه را بر وقت و زمانش برابر اخبار نمایند.

پنجم:- اشخاصی را که در عدم ادای محصول سرکاری اصرار کنند با یادداشت مأمور مالیه بحضور مجلس مشوره محاکمه کردن و بعدالحکم تا به سی روز بندی کردن و تقدیم کردن فاضله مبالغ مستحصله سرکاریرا بخرینه مرکزیه ولایت پس از جدا کردن مبلغیکه بموجب نظامنامه (بودجه) برای خود اداره حکومتی تخصیص شده است.

ششم:- نظارت و مراقبت کردن بر اجراءات و کارروائیهای هیئت های طبیه سیار که بغرض تداوی امراض اهالی قریه ها انتخاب شده اند که آیا بقرار نظامنامه خود همه قریه ها را دور و گردش نموده بیمارها را با حسن صورت معالجه و دواهای شانرا کاملاً اعطا مینمایند یا خیر.

هفتم:- دقت نمودن بر اینکه جنگلهای داخل حکومتی او خراب نشود و همت گماشت در تربیت و تکمیل جنگلها و درخت زارهای نو.

هشتم:- فوراً گرفتار کردن ارباب جرائم از هر قسم که باشند از آنجمله، مجازات نمودن فاعلین قباحت را بموجب تحقیقات، و تسلیم کردن مرتکبین جنحه و جنایت را بمحکمه عدلیه حکومتی خود.

نهم:- تشویق نمودن اهالی را بترقی و توسیع زراعت و تجارت و صنعتیکه در داخل حکومتی او رواج داشته باشد حاکم ها بعضی ازین وظائف را بالذات و بعضی را بصلاح و صوابدید مجلس های مشوره خود شان ایاف مینمایند.

(۱۳۴):- در معیت حاکمها علاوه بر منصبدار کوتوالی که قبلاً ذکر شد یک یک مأمور مالیه و یک یک مأمور نفوس هم میباشد.



(۱۳۵):- مجلس های مشوره حكومتی در تحت ریاست حاكم های منعقد میشود.

درین مجلس بنام اعضای طبیعی و اعضای منتخبه دو قسم اعضا موجود میباشند.

اعضای طبیعی مجلس مشوره شان مأمورین مالیه و نفوس و قاضی های ابتدائیه هستند و اعضای منتخبه آن عبارت است از نفریهائیکه از میان اهالی منتخب شده باشند.

(۱۳۶):- اعضای منتخبه مجلس مشوره حكومتی ها عبارت است از یک یکنفر اعضائیکه از هر علاقه تابع یک حكومتی انتخاب گردیده اند با یک نفر عضویکه از مرکز خود علاقه حكومتی انتخاب گردیده است انتخاب اعضای منتخبه مجلس مشوره حكومتی بصورتیکه در فصل مخصوص (صورت انتخابات اعضای منتخبه) در خاتمه بیان گردیده جریان مییابد مدت خدمت اعضا سه سال است بعد از اختتام مدت اعضای جدید انتخاب میشود.

(۱۳۷):- مجلس های مشوره حكومتی تنها در خصوص امریکه بادره حكومتی تعلق دارد مذاکره مینمایند و با منظوری بالادست خود محاکمه مأمورینیکه مرتکب قباحت شده باشند رأی دادن در حق آنها از جمله وظائف مجلسهای مشوره حكومتی شمرده میشود و اجرای آن خاص تعلق بمنظوری حاكم بالادست دارد.

(۱۳۸):- نائب الحکومه ها و حكام اقلأ در ماه یکروز بروز های جمعه در مساجد جامع از مضمون و فوائد اعلانات و نظامات دولت برای ایقاظ و آگاهی اهالی نطقهای مفیده نمایند.

## ضمایم

(۱):- نایب الحکومها و حکام اعلی و کلان در مواقع دعاوی مهم که بین دو اقوام واقع شود و قوه اداره حکام محلی را برای حل و فصل آن کافی ندانند- یا در موضع مناقشه رفته و یا دعوی را در مرکز جلب کرده قانوناً تصفیه نمایند.

(۲):- باقی دارانی که از یک ولایت بدیگر ولایت نقل مکان کنند و یا اشخاصیکه برای فیصله محاکمه از دیگر ولایات جلب آنها ضرور شود- نایب الحکومها و حکام محلی آن ولایت برای جلب این چنین اشخاص و امثال آن بدون ذریعه وزارت بولایت متعلقه آن مخابره کرده میتوانند.

(۳):- کسانیکه بیک حکومت و یا ولایت محکوم بمجازات قتل و سرقه میشوند، هرگاه متوطن آن حکومت یا ولایت نبوده جدید وارد شده باشند نایب الحکومها و حکام محلی نظر به تذکره آنها از ولایات و یا حکومتی مسکونه سابقه شان معلومات گرفته اگر در آنجا قبلاً مرتکب جرمی گردیده باشند از روی معلومات افعال مجرمیت سابقه درباره این جرم حالیه آنها نسبتاً تعیین مجازات نمایند.

(۴):- دعاوی حقوق العباد و حقوق الله که با هم مشترک باشند هرگاه مدعی دعوی حقوق العباد را ثابت کرده نتواند برای فیصله حصه حقوق الله و همچنان در دعاوی سرقت و یا قتل که ورثه مقتول یا شخصی که مالش سرقت شده دعوی خود را اقامه کرده نتواند و یا بدیگر ملحوظات از دعوی خود صرف نظر کند و مجازات حقوق الله درباره مجرم اجراً نشده معطل ماند، برای فیصله این چنین دعاوی حقوق الله تنها و یا حقوق الله و حقوق العباد مشترکه حکام محلی تا زمان تعیین مدعی عمومی موقتاً برای هر دعوی یکنفر از اشخاصیکه اهلیت وکالت را داشته باشند وکیل مقرر دارند.

(۵):- علی العموم مظنونیکه از محالات مختلفه در یک محل تحت اتهام جرائم آمده در توقیف خانه همان محل توقیف میشوند، قاضی محل در فیصله جرائم جزائیه آنها مجاز است اما در دعاوی حقوقیه هرگاه مدعی و مدعی علیه در یک محل باشند، و مدعی دعوی کند اگر چه معامله آنها در دیگر نقاط واقع شده باشد فیصله آنرا قاضی محلی که مدعی و مدعی علیه در آن اقامت دارد، می نماید.

و اگر مدعی علیه به محل مسکونه خود متوقف باشد این قسم فیصله ها بقاضی محل مسکونه مدعی علیه تعلق است.

(۶):- بر علیه اشخاصیکه دعاوی مشترکه حقوق العباد و حقوق الله در محاکم افغانستان کرده میشود، هرگاه مدعی قبل از صدور فیصله غائب شود حصه حقوق الله آن مطابق ماده (۴) ضمیمه هذا مدعی عمومی و یا یک نفر وکیل که از طرف حکام محلی موقتاً باین وظیفه مأمور میشوند اقامه کرده فیصله میشود، دعوی حصه حقوق العبد الی زمان حاضر شدن مدعی معطل گردیده در حقوق العبد محضه مظنون مستحق حبس نیست.

## پنجم: علاقه ها

(۱۳۹):- حکومتیها بر علاقه ها تقسیم میشوند و هر علاقه نظر بدرجه مناسب خود از چند قریه ترکیب می یابد در هر علاقه یک علاقه دار اجرای حکومت مینماید.

(۱۴۰):- علاقه دار باید شخص خواننده و نویسنده و با عفت و ناموس بوده عمرش هم بهیچ صورت از (بیست سال) کم نباشد.

(۱۴۱):- علاقه دار با اجرای وظائف ذیل مجبور است:-

اول:- در رعایت باحکام شرعی و به پابندی آن اهالی علاقه خود را دائماً مجبور نمودن.

دوم- ارباب هر قسم جرائم مشهوره را فعلاً توقیف و مرتکبین قباحت را بصلاح و تجویز مجلس مشوره علاقه خود باندازه اختیارات او که در آینده توضیح یافته مجازات نمودن، و مجرمین جنحه و جنایت را با اوراق تحقیقه ابتدائیه شان بحکومتی بالا دست خود سپردن، در صورت ظهور یک جنایت که فاعل آن مجهول باشد علاوه بر دوام نمودن در اجرای تحقیقات ابتدائیه آن و جستجوی مجرم بمحاکم بالادست معلومات مفصله دادن و هر حکمیکه از طرف حکام مافوق او در خصوص جستجوی جانی برای او صادر گردد متابعت نمودن و احکام جمیع اعلامات متعلق مسائل حقوق و جزا که باو میرسند در معرض اجرا گذاشتن، احکام دیت خون و جزای نقدیرا بلا توقف و بدون فوت وقت و فرصت اجرا داشته مبلغ دیت را بورثه مقتول و جزای نقدیرا بخرینه قریب تودیع نمودن.

سوم:- در تطهیر و صفائی علاقه حکومتی خود از هرگونه گندگی و غلاظت که صحت عمومیه را اخلال مینماید سعی بلیغ نمودن.

چهارم:- بر موقع ورود یکی از هیئت های صحیه سیار که داخل علاقه داری وی میشود در استفاده مریضیهها و بیمارها از ان جد و جهد بسیار نمودن.

پنجم:- در اصلاح خرابیهای جزوی راههای تهلکه ناکی که دربین قریه ها میباشد کوشش ورزیدن.

ششم:- در ترمیم و تعمیر مساجد و خراب نشدن شان توجه نمودن.

هفتم:- بر حسن محافظه هر نوع مبائیکه از طرف دولت تعمیر شده باشند دقت و برای ترمیم و تعمیر جاهای مرمت طلب آن اجرای پیمایش نموده لزوم تعمیر آنرا بدائرة حکومتی عرضه داشتن.

هشتم:- مکتبهائی را که در داخل علاقه او هستند دائماً تفتیش و بر حسن ایفای وظیفه معلمین آن علم آوری نمودن.

نهم:- بر موقع ظهور حریق و سیلاب و آتش زده گی جنگل و خرمن و آفتهای سائره تدابیر لازمه انسدادیه اتخاذ نمودن.

دهم:- در حفظ و وقائه جنگلهای طبیعی از تلف شدن و برای بسر رسانیدن جنگلهای نو اهالی را تشویق دادن.

یازدهم:- در تحصیل محاصل سرکاری بدرجه کوشش نمودن که بر ذمه هیچکس از رعایای داخله علاقه وی چیزی باقی نماند و علاوه از اهالی خارج دائره نظامات اضافه ستانی نشود.

(۱۴۲):- علاقه دار برای مجازات نمودن اهل قباحت از رعایا بموجب صلاح و صوابدید مجلس مشوره خود تنها تا ده روز نظربندی و یکصد روپیه جزای نقدیرا صلاحیت دارد محکومیتی که اضافه بران باشد از حاکم بالادست خود باید اذن و اجازه بخواهد.

علاقه دار بحبس کردن اشخاصیکه در عدم ادای مالیات دولت اصرار کند اختیار ندارد.

(۱۴۳):- با علاقه دار یک کاتب و در منطقه علاقه اش یکمفرزه کوتوالی موجود است که منصبدار آن در تحت امر علاقه دار اجرای مأموریت و ایفای خدمت مینماید.

(۱۴۴):- در هر علاقه یک مجلس علاقه داری موجود میباشد مجلس علاقه در تحت ریاست علاقه دار از سه عضو دیگر که از معتبرین اهالی علاقه و قریه ها باشند برای سه سال از طرف اهالی قریه و قبائل انتخاب میشود.

انتخاب اعضای (مجلس مشوره علاقه داری) مطابق به فصل مخصوص انتخابات که در خاتمه است اجرا گردد.

#### **ششم: قریه ها و قبائل کوچی**

(۱۴۵):- اداره های (قریه ها) و (قبائل کوچی) محول است بر رؤسای ایشان درین خصوص در نظامنامه مخصوص اداره ولایات قواعد قطعیه و مفصله موجود است.

#### **دیوان سنجش**

(۱۴۶):- دیوان سنجش بتدقیق همه اوراق حسابیه دولت علیه افغانیه مأمور است.

(۱۴۷):- وزیر مالیه و مدیر محاسبه عمومیه مجبور است که اوراق حسابیه هر ساله را با جزئیات و تفرعات آن بموعده در نظامنامه محاسبه عمومیه توضیح یافته بدیوان سنجش بفرستد، اگر بموعده مذکور اوراق حسابیه را نفرستاد وزیر مالیه و مدیر محاسبه عمومی مسئولند، دیوان سنجش در اثنای این تدقیقات تدقیق میکند که آیا همه مصارف دولت باوراق معتبره نظامیه موافق ساخته شده اند یا نی، و آیا تکمیل واردات دولت تحصیل گردیده یا خیر، و در نتیجه این تحقیقات و تدقیقات وزیر مالیه و مدیر محاسبه عمومیه مسئول شناخته میشوند یک موازنه حقیقیه بودجه که بوزارت مالیه تنظیم میشود بعد از تدقیقات بحضور مبارک شاهانه تقدیم مینماید.

(۱۴۸):- دیوان سنجش مرکب است از یک رئیس و شش نفر اعضا رئیس و اعضای دیوان سنجش از طرف اشرف اعلحضرت همایونی انتخاب و تعیین میشوند.

کاتبهای سنجش به انتخاب اعضای دیوان سنجش و منظوری رئیس آن مقرر میشوند.

(۱۴۹):- دیوان سنجش بهیچیک وزارت مربوطیت ندارد، و براه راست بحضور اشرف ملوکانه مسئول شناخته میشود، و بمطابق نظامنامه مخصوص خود ایفای وظیفه مینماید.

### حکومت عسکریه

(۱۵۰):- بمجریکه به اعلان حکومت عسکریه لزوم دیده شود، بنابر عرض و گزارش وزارت عدلیه بامر و اراده سنییه اعلحضرت ملوکانه یک بیان نامه نشر میشود، که بیان نامه مذکور بر خصوصیات ذیل محتوی میباشد:-

اول: حدود منطقه ممالکی که در آن حکومت عسکریه اعلان گردیده است مکماً تعیین و تحدید میشود.

دوم- سبب اعلان حکومت عسکریه بیان میشود.

سوم- اگر حکومت عسکریه موقتاً اعلان گردیده باشد، تاریخ اختتام آن نیز توضیح میگردد.

چهارم:- امر بزرگ عسکریه نیز تصریح و نشان داده میشود.

پنجم:- در منطقه که حکومت عسکریه در آن اعلان گردیده است افعال و حرکاتیکه ارتکاب آن ممنوع است ذکر و تشخیص میشود (مثلاً از قبیل سلاح گشتاندن، و در جاهای آشکار و پنهان اجتماع نمودن، و شبانگاه بعد ساعت معین گشت و گذار نمودن و گذر نمودن وغیره).

(۱۵۱):- در منطقه که در آن حکومت عسکریه اعلان گردد، همه وظایفیکه عاید به امنیت و انضباط مملکت باشد، بقوماندان بزرگترین عسکری که در آنجا هست اشتغال مییابد، و یا اگر لازم دیده شود بمنطقه مذکور مخصوصاً از طرف اشرف پادشاهی یک قوماندان عسکری فرستاده میشود، و ریاست حکومت عسکریه بمشار الیه تفویض میگردد.

(۱۵۲):- در منطقه که در آن حکومت عسکریه اعلان گردد، محاکمه ارباب جرائمیکه جرم شان متعلق با خلال امنیت داخلیه و یا خارجیه دولت باشد در دیوان حرب عسکری اجرا میشود و تفصیلات این جرائم در (باب اول) و (فصل های اول و دوم) نظامنامه جزای ملکیه شرح و تصریح گردیده است؛ محاکمه کسانیکه مرتکب یکی از افعال ممنوعه که در اعلان نشان داده شده گردیده باشند نیز در دیوان حرب عسکری ملاحظه میشود.

(۱۵۳):- دیوان حرب عسکری که بحکومت عسکریه مربوط میباشد از یک رئیس و شش اعضا ترکیب مییابد، رتبه رئیس دیوان حرب عسکری بهمه حال باید از رتبه رئیس حکومت عسکریه یک رتبه کمتر باشد درین دیوان حرب بقدر لزوم نویسنده هم موجود میباشد، و در معیت رئیس دیوان حرب عسکری برای محافظه بندیهای موقت و بغرض تأمین انضباط داخل و جوار دیوان حرب عسکری در اثنا محاکمه نظر به اهمیت و وسعت کار بدرجه یک تولی و یا یک کندک قوه عسکری اعطا میشود.

(۱۵۴):- مرتکبین جرائم قاعده (۱۵۰) هر زمانیکه گرفتار شوند از طرف رئیس حکومت عسکریه با اوراق تحقیقات ابتدائیه شان یک جا بر رئیس دیوان حرب عسکری تحت الحفظ تسلیم کرده می شوند.

(۱۵۵):- دیوان حرب عسکری بشکل و طرزیکه در قاعده (۳۸) نظامنامه جزای عسکری بیان گردیده است محاکمه مجرم را اجرا میکند و درباره او از قرار نظامنامه جزای عسکری و یا اگر در آن موجود نباشد بموجب نظامنامه جزای ملکی تعیین جزا مینماید و اعلام مفصل آنرا که تنظیم داده است برای اجرا به رئیس حکومت عسکریه تقدیم میکند.

(۱۵۶):- هنگامیکه حکومت عسکریه اعلان گردد فیصله هائیکه از دیوان حرب عسکری داده میشوند بهیچ سبب و بهانه دوباره قابل مراععه و تمیز نیستند، هرگاه فیصله که درباره مجرم از دیوان حرب عسکری صادر گردیده عبارت از جزای حبس پانزده سال باشد فی الحال از طرف رئیس حکومت عسکریه منظور و امضا گردیده و محکوم با اعلام امضا شده اش محفوظاً بنائب الحکومه و یا حاکم اعلی سپرده شده در حبس خانه عمومی جزای خود را میباید.

اگر محکومیت عبارت از جزای حبس دوام و یا حکم اعدام باشد بغرض منظوری حضور اعلحضرت شهر یاری اعلام فیصله از طرف رئیس حکومت عسکریه بوزارت حربیه تقدیم گردیده و بعد از آنکه از طرف اشرف پادشاهی منظور فرموده شد اعلام مذکور با فرمان نیشان شهریاری یکجا از طرف وزیر حربیه برنئیس حکومت عسکریه اعاده گردیده بنائب الحکومه یا حاکم اعلی سپرد و در معرض اجرا گذاشته میشود، مجرمیکه درباره او حکم اعدام صادر گردیده باشد معامله اعدام او بطریقیکه در باب اول قانون نامه جزای عسکری بیان گردیده از طرف رئیس حکومت عسکری بشرط حاصل کردن منظوری حضور والای شهریاری اجرا میشود.

(۱۵۷):- در صورت ظهور بعض احوالات فوق العاده درباره منظوری حکم حبس دوام و حکم اعدام از حضور مبارک اعلحضرت شهریاری بنائب الحکومه و یا حاکم اعلی و یا خود رئیس حکومت عسکریه اختیارات داده میشود و پس در اینصورت بهمه حال این فقره باید در همان فرمان همایونی که در خصوص اعلان عسکریه باشد درج و تصریح گردد.

(۱۵۸):- رئیس حکومت عسکریه بدون حواله نمودن بدیوان حرب عسکری باتخاذ قرار های ذیل مختار است:

اول- اشخاصیکه بدرجه قباحت بیکی از افعال ممنوعه که در اعلان نامه حکومت عسکریه تصریح گردیده است مرتکب شده باشند نهایت تا چهل و پنجروز جزای حبس دادن.

دوم- خواه از طرف روز باشد خواه از طرف شب بلاتفریق خانه هر کسی را که شبهه ناک باشد باصول مخصوص آن تلاشی نمودن.

سوم- هر کسیکه مظنون باشد او را فی الحال توقیف نموده درباره او اجرای تحقیقات ابتدائیه نمودن و متعاقباً او را بدیوان حرب عسکری فرستادن.

چهارم- اشخاص شبهه ناک و بد معاش و گروه یلاگرد و اوباش را از منطقه حکومت عسکریه بخارج طرد نمودن.

پنجم- مکتوباتیکه بارباب جرایم و یا اشخاص شبهه ناک عاید باشد از پوسته خانها طلبیده آنها را گشادن و از نظر گذرانیدن.

ششم- هر قسم اخبارها و روزنامه ها را موقتاً و یا موبداً لغو و معطل کردن.

(۱۵۹):- رئیس حکومت عسکریه برای اعاده امنیت و انضباط باتخاذ هر نوع تدابیری که لازم به بیند، و بطلبیدن هر قدر قوه عسکریه که مناسب داند مختار و صلاحیت دار است.

(۱۶۰):- مجرم بهر رتبه و مأموریتی که باشد بهمه حال محاکمه اش در دیوان حربی که در قاعده (۱۵۳) بیانگردیده جائز است.

(۱۶۱):- اگر حکومت عسکریه موقتاً اعلان گردیده باشد بعد از داخل شدن همان تاریخی که در فرمان همایونی تصریح گردیده است خود بخود منسوخ میشود و امری که متعلق بامنیت و انضباط باشد تکراراً بحکومت ملکیه انتقال مییابد.

لاکن اگر احوالیکه اعلان حکومت عسکریه را موجب گردیده است هنوز کامل زائل نشده باشد با یک فرمان ثانی همایونی لا اقل از یک هفته پیش از حلول یوم موعود مدت آن تحدید میشود اگر اعلان بلا تعیین مدت باشد بمجرد زائل شدن احوال فوق العاده که موجب اعلان حکومت عسکریه گردیده است با یک فرمان ذیشان همایونی که بموجب معروضات وزارت عدلیه درباره منسوخ گردیدن حکومت عسکریه صادر گردد حکومت عسکریه منسوخ میشود.

(۱۶۲):- در منطقه که در آن حکومت عسکریه دوام کند غیر از امری که به امنیت و انضباط متعلق باشند دیگر کافه معاملات بقرار سابق جریان داشته میباشند و محاکمه معاملات حقوقیه و تجاریه و جرائمیکه به امنیت و انضباط تعلق نداشته باشد هم بالطبع در محکمه های عدلیه پیش و فیصله میشوند و رئیس حکومت عسکریه بین کارها قطعاً حق مداخله ندارد.

## فصل سوم

### (محاکمه مأمورین ملکیه و عسکریه علی العموم)

#### محاکمه مأمورین ملکیه

(۱۶۳):- محاکمه مأمورین ملکیه که جرائم شان متعلق بامور مأموریت شان باشد در محاکم مأمورین ملکیه اجرا میشود.

و نیز منازعات و مناقشاتیکه در اثنای ایفای وظیفه در میان مأمورین و رعایا پیدا شود مرجع محاکمه شان مجالس مشوره و محاکم مأمورین شورای دولت میباشد فقط مرجع فیصله جرائمیکه مأمورین خارج وظیفه بوده مرتکب آن شوند محاکم عدلیه است.

(۱۶۴):- محاکم مأمورین عبارت است از محکمه ابتدائی و مرافعه و تمیز شورای دولت و مجلسهای مشوره مربوطه ولایات و حکومتیهای اعلی و کلان، مجلسهای مشوره حکومتیها بعد اجازه بالا دست تنها بمحاکمه مرتکبین قباحت اجازه دارند محاکمه مأمورین در محکمه های فوق از قرار ذی اجرا میشود.

(۱۶۵):- یک مأموریکه در متعلق مأموریت خود مرتکب یک جرمی گردد هرگاه مأمور مذکور در اطراف و ولایات مستخدم باشد از طرف نایب الحکومه ها یا حاکمهای اعلی و کلان و اگر در دائره های مرکزیه مستخدم باشد از طرف وزیر و یا مدیر اداره مستقله که بآن منسوب است (بواسطه یک هیئت تحقیقه که مرکب از مأمورین دولت باشد) در حق او امر اجرای تحقیقات ابتدائیه داده میشود.

این تحقیقات موافق باحکام مخصوص نظامنامه اصول محاکمات جزائیه که راجع بوظائف مستنطقین است اجراء میگردد.

اول:- در حالیکه رئیس محکمه در تحقیقات مذکور نقصان ببینید به هیئتهای تحقیقات صورت مسئله را پس رد میکند تا اكمال پذیرد.

دوم- اوراق تحقیقیه مأمورین از طرف هیئتهای سابق الذکر مرتب شده در مرکز بوکیل اثبات جرم که از طرف وزارت معین میشود و در ولایات بوکیل اثبات جرم که از طرف نایب الحکومه و یا حاکم اعلی یا کلان تعیین گردد، سپرده میشود.

سوم- حکمهاییکه از محکمه های مأمورین داده میشود یا به انقضای مدتهای اعتراض و مرافعه و تمیز و یا بصدور و حکم بنابر اعتراض محکوم از مرافعه یا تمیز کسب قطعیت می نماید.

(۱۶۶):- کسانیکه بقرار ضابطه (۱۶۵) برای تحقیق مأمور هستند مجبورند که کافه دلائل و اماراتیکه مدار اثبات جرم باشند با بیانات و اسامی شاهدان و اوراق تحقیقه را با یک خلاصه آن بذاتیکه تحقیقات ابتدائیه را امر کرده است تقدیم نمایند از روی نتیجه تحقیقات اگر شخصیکه درباره او امر تحقیقات ابتدائیه صادر شده بری الذمه ظاهر شود از طرف هیئت تحقیقیه یکقرار داد عدم لزوم محاکمه برای او داده میشود و تحت محاکمه نمی آید و الا بر وفق قواعد آتیه تحت محاکمه گرفته میشود.

(۱۶۷):- محاکمات مأمورینیکه براه راست از حضور ملوکانه منصوب شده باشند خواه از نوع قباحت یا از نوع جنحه و جنایت باشد بهمه حال در محکمه ابتدائیه مأمورین ملکیه اجرا میشود و بغرض اجرا پذیرفتن محاکمه اینگونه مأمورین لازم است که همان وزارت و یا اداره مستقل که او بدان منسوبست بحضور شاهانه معروضات نموده شرف صدور اراده سنیه را حاصل دارد.

(۱۶۸):- مأموریکه در حق او تحقیقات ابتدائیه اجرا گردیده است اگر از چنان مأمورینی نباشد که براه راست از حضور شاهانه منصوب گردیده است و جرم وی از نوع قباحت بوده در مرکز ولایت یا حکومتی اعلی یا کلان مستخدم باشد محاکمه اش در مجلس مشوره همان مرکز اجر می پذیرد و حکمی که در حق او داده میشود از طرف نایب الحکومه یا حاکم اعلی و کلان تصدیق و اجرا میگردد و هرگاه در حکومتیها مستخدم باشد محاکمه اینچنین مأمورین بعد اجازه یکرته بالا دست مربوطه آن در مجلسهای مشوره حکومتی فیصله میشود و فیصله که در حق او صادر میگردد از طرف همان بالادست اجرا مییابد.



هرگاه مأمور مذکور مستخدم بیکی از دوائر وزارتها و یا اداره مستقله مرکزی باشد اوراق تحقیقات ابتدائیه جرم او (بانجمن انتخاب مأمورین) همان وزارت و یا اداره مستقله که بآن منسوب است حواله و محاکمه میگردد و حکمیکه در آنخصوص داده میشود بتصدیق وزیر و یا مدیر مذکور انفاذ مییابد، حکمهاییکه درباره جرائم نوع قباحت صادر میشوند هیچ قابل مرافعه و تمیز نیستند.

(۱۶۹):- مأمورینیکه در اطراف مستخدم باشند هرگاه مرتکب جرمی از نوع جنحه و جنایت شوند محاکمه شان در مجالس مشوره ولایت یا حکومتی اعلی و یا حکومتی کلان که به آن منسوب اند فیصله و بقرار ذیل اجرا میشود.

اول- اگر فیصله از نوع جنحه باشد و محکوم علیه مرافعه ننماید پس اگر حکمیکه درباره او صادر گردد عبارت از حبس یکساله و یا یکهزار روپیه جزای نقدی باشد اعلام آن از طرف نایب الحکومه یا حاکم اعلی و یا کلان که امر محاکمه از طرف او داده شده منظور و اجرا مییابد، و متعاقباً بوزارت و یا اداره مستقله که محکوم علیه به آن منسوب است اطلاعدهی مینماید.

و اگر حکم مستلزم حبس بالاتر از یکسال و اضافه از یکهزار روپیه الی سه هزار روپیه بود از بهر منظوری بوزارت یا اداره مستقله که مأمور مذکور به آن منسوب است تقدیم گردیده و بعد منظوری وزیر و یا مدیر مستقل فیصله مذکور در ولایتیکه بآن عاید است موضع اجرا گذاشته میشود.

دوم- اگر جرم مأمور از نوع جنایت باشد و مأمور حکمی را که در حق او داده شده است مرافعه ننماید اعلام آن بهمان وزارت و یا اداره مستقله منسوبه او تقدیم گردیده از طرف وزارت نیز از بهر منظوری بحضور شاهانه عرض میشود و هر حکمیکه بتصدیق شاهانه برسد در ولایت منسوبه مأمور در موضع اجرا گذاشته میشود.

سوم- هرگاه یک مأموریکه بجرم جنحه و جنایت محکوم گردیده باشد و حکمیکه که درباره او صادر گردیده مرافعه نماید و یا حکومت نسبت به فیصله محکمه ابتدائیه قانع نشده مرافعه بخواهند اوراق حکم به محکمه مرافعه مأمورین شورای دولت سپرده میشود، بعد از تصدیق محکمه مذکور اگر محکوم علیه و یا حکومت دعوی را تمیز کردن خواهش داشته باشند اوراق مذکور به هیئت تمیزیه شورای دولت سپرده میشود، و هیئت مذکور دعوی را تمیزاً ملاحظه نموده حکم آنرا تصدیق مینمایند اوراق محاکمه مجرمین جنحه و جنایت که در محکمه مرافعه مأمورین و یا هیئت تمیزیه شورای دولت مرافعه و تمیز میگردند با اعلام آن بوزارت یا اداره مستقله که مأمور مذکور بدان منسوب است، واپس سپرده میوشد و حکمیکه در حق محکومهای جنحه باشد بمنظوری وزیر و یا مدیر مستقله که محکوم بآن عائد است اجرا مییابد و در حق محکومهای جنایت بحضور پادشاهی عرض می شود.

(۱۷۰):- هرگاه مأموریکه مرتکب جنحه و جنایت گردیده است منسوب باشد بیکی از دوائر وزارتها و اداره مستقله مرکزی محاکمه اش در محکمه ابتدائی مأمورین ملکیه اجرا می شود، در صورتیکه محکوم دعوی را مرافعه ننماید اعلام محکومهای جنحه بمنظوری وزیر و یا مدیریکه بآن منسوب است و اعلام محکومین جنایت بمنظوری حضور شاهانه در موقع اجرا وضع می شود، اگر مأمور فیصله را مرافعه می کند دعوی سر از نو در محکمه مرافعه مأمورین ملکیه

رؤیت می شود و اگر مأمور بر فیصله هائیکه از محکمه مرافعه صادر می شود اعتراض کند در هیئت تمیزیه ملاحظه مییابد.

(۱۷۱):- اگر درباره یک مأموریکه مرتکب جنایت گردیده باشد حکم اعدام یا حبس دوام صادر گردد مأمور خواه تمیز کردن بخواهد یا نخواهد بهمه حال برای تمیز شدن، آن فیصله های مجرمین مستخدمین ولایات بطریق رسمی بواسطه وزارت یا اداره مستقله که بآن منسوبست و فیصله های مجرمین دوائر مرکزیه وزارات رأساً از محکمه ابتدائیه مأمورین به محکمه مرافعه تودیع می شود، محکمه مذکور اوراق مذکوره را از نظر تدقیق گذشتانده اگر فیصله را موافق قانون دید تصدیق و الا نقض نموده محاکمه اش سر از نو در دائره مذکور رؤیت می گردد و فیصله های اعدام یا حبس دوام که بتصدیق محکمه مرافعه میرسد بعد از ملاحظه هیئت تمیزیه با منظوری حضور مبارک اجرا می شود.

(۱۷۲):- تحقیقات ابتدائی مجرمین منسوبه وزارات و اداره مستقله که بوزارت و اداره مربوطه اش میرسد وزیر و مدیر همان وزارت بگرفتن یک نفر وکیل مجبور است تا وکیل مذکور در مقابل مأمور مجرم در محکمه مأمورین، مدعی اثبات جرم گردد و در ولایات و حکومتیها نیز از طرف نایب الحکومه و حاکم اعلی و کلان تعیین گردیده در حکومتیها وکیل مذکور از طرف حاکم محلی مقرر می گردد.

(۱۷۳):- در تخفیف حکمهای جزا که از طرف محاکم مأمورین صادر گردند هیچکس اختیار ندارد، تخفیف جزا محض از حقوق جلیله پادشاهیست اگر وزیر و مدیر مستقل و نایب الحکومه ها و حاکم های اعلی یا کلان یک حالیکه موجب تخفیف جزای محکومین جنحه و جنایت باشد به بیند پیش از آنکه اعلام ها را منظور کنند کیفیت را با اسباب موجب اش بواسطه وزارت و یا مدیریت مستقله آن بحضور مبارک شاهانه معروضدارند.

(۱۷۴):- مأمورینیکه بسبب ارتکاب جرمی از نوع قیاحت بنظر بندگی محکوم گردیده باشند در همان دائره که بآن منسوب اند در یک خانه که برای نظر بندگی مأمورین مییابند نظر بند میشوند، فقط محکومین جنحه و جنایت با کمال مدت جزائیه خود ها در محبس های عمومی مجبورند.

(۱۷۵):- مأمورینیکه در اثنای ایفای امور مأموره خودشان غفلت و سهل انگاری و عدم دقت را بکار میبرند و یا بر مأموریت خود دوام نمی نمایند و ناموجود مییابند امر های مافوق شان اختیار و صلاحیت دارند که ایشانرا شفهاً زجر و توبیخ نمایند.

(۱۷۶):- وزیرها و نایب الحکومه ها و کافه حاکمها و مدیران دوائر مستقله در حق اینگونه مأمورین سهل انگار و ناموجود در نوبت اول تنخواه سه روزه و در نوبت دوم تنخواه پانزده روزه و در نوبت سوم تنخواه یکماه شانرا قطع نموده جزا میدهند هرگاه با وجود آنها درین سه مرتبه متنبه نگردید همان است که مأمور مذکور اگر از جمله مأمورینی باشد که از طرف خود امر انتخاب و تعیین گردیده باشد خودش عزل میتواند و اگر از مأمورینی باشد که باراده سنیه نصب و تعیین گردیده باشد البته با دلایل مقنعه و اسباب موجب آن عزلش را از حضور شاهانه استدعا مینماید.

مجالس مشوره که در حق جرم قباحت مأمورین حکم میکنند هرگاه درجه قباحت شدید باشد به لزوم عزل مأمور هم حکم داده میتواند.

(۱۷۷):- یک مأموریکه بسبب ارتکاب قباحت از مأموریت خود عزل گردیده باشد به هیچ صورت مستحق گرفتن تنخواه معزولیت نیست و تا زمانیکه از همان دائره که او را عزل گردانیده حکم جواز استخدام خود را نگیرد در هیچ خدمت دولت داخل شده نمیتواند و هیچ دائره بیک مأموریکه از سبب قباحت عزل گردیده تا از تاریخ عزلش تمام مدت دو سال نگذرد و حکم جواز استخدام او را داده نمیتواند.

(۱۷۸):- مأموریکه مرتکب جرمی از نوع جنحه گردیده و جرم او مستوجب طرد از مأموریتش نشده باشد تا مدت سه سال در هیچ خدمت دولت داخل شده نمیتواند.

(۱۷۹):- هر مأموریکه ادعا کند که او بغیر حق بتکدیر و قطع معاش و عزل از طرف مافوق خود دچار گردیده است حق آنرا دارد که حقیقت حال خود را بآمر یکدرجه مافوق آمریکه او را جزا داده عرض شکایت کند در صورتیکه مدعای خود را اثبات نمود از همان آمریکه بغیر حق ماتحت خود را جزا داده است مقدار مبلغیکه از تنخواه ماتحت خود کسر نموده بقسم توییح از وی گرفته بهمان مأمور ماتحتش داده میشود، و اگر مأمور مذکور عزل شده باشد دوباره بخدمت دولت گرفته میشود.

(۱۸۰):- محکمه های مأمورین مطابق نظامنامه اصول محاکمات جزائیه اجرای محاکمه و موافق نظامنامه جزای ملکی اعطای حکم مینمایند، در محاکم مأمورین محاکمه بصورت علنی اجرا میشود و مظنون به استخدام وکیل مختار و صلاحیت دار است.

(۱۸۱):- یک مأموریکه خواه برای محاکمه و خواه برای شهادت از طرف محاکم اداره و یا محاکم عدلیه جلب کردن آن لازم باشد باید که ورقه جلب او را بآمر مافوق او فرستاده باطلاع آمر مافوقش احضار کرده شود و این قاعده در حق طلبه مکاتب هم مرعی دانسته میشود.

## ضمائم

(۱)- محاکمه سپاهیان و صاحب منصبان کوتوالی و پولیس برخلاف ماده (۱) نظامنامه جزای عسکری مطابق فصل (۳) باب (۱) تشکیلات اساسی بمحاکم مأمورین فیصله میشود.

(۲)- مرجع محاکمه چپراسیهای وزارت و دوائر که در متعلق مأموریت خود مرتکب جرمی گردند، محاکم مأمورین شورای دولت و مجالس مشوره ولایات و حکومت است تنها در موضوع کسرات غیرحاضر مثل دیگر مأمورین مسئولیت ندارند و عوض غیرحاضری یکروز معاش یکروزه شان کسر میشود.

## محکمه های عسکری

(۱۸۲):- محاکمه سپاهیان و صاحبمنصبان نظامی در محاکم عسکری اجرا میشود محکمه های عسکری بنام و عنوان (دیوان حرب) یاد میشوند.

(۱۸۳):- مرجع فیصله هرگونه اختلافاتیکه در بین رعایا و نظامیان ظهور کند محاکم عدلیه است و فیصله که درباره نظامیان مجرم صادر گردد برای اجرا بمنصبدار بزرگ نظامی فرستاده میشود در آنجا بلا کم و کاست در معرض اجرا می درآید، و همچنین دعاوی حقوقیه که در بین خود نظامیان بظهور برسد مرجع فیصله آنها محاکم عدلیه است.

(۱۸۴):- در دیوانهای حرب نه محاکمه بصورت علنی اجرا میشود و نه وکیلهای دعاوی قبول میشوند.

(۱۸۵):- در دیوانهای حرب بر طبق نظامنامه جزای عسکری اعطای حکم مینمایند و نظامنامه اصول محاکمات جزائیه هم در نزد دیوانهای حرب مرعی الاجراست.

## دیوان عالی

(۱۸۶):- دیوان عالی از پانزده نفر رجال مأمورین اعضای طبیعی و منتخبه شورای دولت و هیئت عالی تمیزیه عدلیه عنداللزوم باراده سنیه همایونی انتخاب و تعیین میشوند وظیفه این هیئت تنها اجرای محاکمه وزرا و مدیر مستقله که از روی وظائف مأموریت شان تحت محاکمه گرفته شوند میباشد.

(۱۸۷):- دیوان عالی بدو اداره منقسم است، یکی اداره تحقیقیه و اتهامیه و دیگری دیوان حکم، دائره تحقیقات و اتهامیه از شش اعضا مرکب میباشند این دائره تحقیقات ابتدائیه را نموده در صورت اتهام لزوم محاکمه را بدیوان حکم میسپارد و هیچیک ازین اعضا بهیئت دیوان حکم در مذاکره صلاحیت مشارکت ندارد.

(۱۸۸):- دیوان حکم از نه اعضا مرکب است و بدیوان حکم محاکمه متهمین را که از دائره تحقیقات و اتهامیه درباره آنها لزوم محاکمه صادر شده باشد مینمایند فیصله دیوان حکم قابل مرافعه و تمیز نیست بعد امضای اعلحضرت همایونی در معرض اجرا گذاشته میشود.

## ضمیمه

حینیکه محاکمه یکی از وزراء بدیوان عالی لازم دیده شود وکیل اثبات جرم از حضور ملوکانه مقرر میگردد.

## فصل چهارم

### (قواعد عمومی در حق مأمورین ملکیه و عسکریه علی العموم)

- (۱۸۹):- عزل و تبدیل وزیران و کافه رؤسا و مأمورینیکه براه راست از طرف همایون شهریاری انتخاب و نصب شده اند بحکم و رأی اعلحضرت همایونی متعلق است.
- (۱۹۰):- برای انتخاب و تعیین مأمورینیکه براه راست از حضور ملوکانه مقرر میشوند همان وزیریکه مأمور مذکور بوزارت متعلقه اش منسوب است ورق اسامی اشخاصی را که قابل ترفیع باشند تقدیم حضور شاهانه مینماید.
- (۱۹۱):- مأمورینیکه بدون جرم از کدام سببی از مأموریت خود برطرف کرده شوند و یا بسبب لغو شدن مأموریت شان فالتو و بیکار بمانند از طرف دولت برای شان تنخواه تعطیل داده میشود.
- (۱۹۲):- مأمورینیکه در ظرف مدت معینه نظامیه صادقانه و ناموسکارانه ایفای خدمت نموده و یا در اثنای ایفای خدمت بیمار گردیده از کار و بار بیفتند اینچنین اشخاص مستحق تنخواه مستمری میشوند.
- (۱۹۳):- برای ایتم دار اهل مأمورینیکه در اثنای خدمت وفات بیابند (تنخواه عائله) تخصیص میشود همچنان عائله های (مستمری دارانیکه) وفات مییابند نیز مستحق تنخواه عائله میباشند.
- (۱۹۴):- انتخاب و ترفیع و برطرفی و مستمری و تنخواه تعطیل مأمورین و تعیین مقدار تنخواه عائله و صورت تخصیص آن و صورت تشکیل خزینه مستمری و سرمایه آن بموجب نظامنامه های جداگانه آن اجرا شود.

## ضمایم

(۱)- مأمورین ملکیه و عسکریه که بنابر عدم موافقت آب و هوای آن موضع تبدیلی خود شانرا استدعا مینمایند بشرط تصدیق داکتر و حصول یقین آمر مافوقیکه صلاحیت تبدیل آنرا داشته باشد، اگر موافق بررتبه اینگونه مأمورین جای خالی باشد و صحت مأمور نیز مساعدت نماید تبدیل و الا تا زمان صحت شدن مأمور و پیدا شدن مأموریت همان رتبه بدون معاش سبکدوش میشود.

(۲)- تعیین رتب ترجمانها:-

سر معلم و سر مهندس و سر ترجمانها بدرجه مدیر، و معلم و مهندس و ترجمان ها بدرجه معاون مدیر ها (بین مدیر و کاتب) رتبه دارند- در تشریفات سر معلم، سر مهندس، سر ترجمانها بعد سائر مدیر های همان دایره و معلم و مهندس و ترجمان بعد معاون مدیرها همان دایره شناخته میشوند.

(۳)- هرگاه شخص قاضی یک محکمه در دعاوی حقوقیه و جزائیه مدعی یا مدعی علیه واقع شود اگر مدعی و مدعی علیه از یک محل باشند در محکمه ابتدائیه اقرب آن فیصله این چنین دعاوی کرده میشود.

(۴)- در صورتیکه مدعی و مدعی علیه ساکن یک محل نباشند و شخص قاضی یک محکمه مدعی واقع شود به محکمه محلیه مدعی علیه و اگر قاضی مدعی علیه باشد در محکمه ثالث که بمحل سکونت قاضی مدعی علیه اقرب باشد تصفیه میشود.

(۵)- اگر قاضی مرافعه مدعی یا مدعی علیه واقع شود به محاکم ابتدائیه که قانوناً دعوی عموم دایر میشود فیصله دعاوی شان خواهد شد در صورتیکه مرافعه بخوانند مرافعه شان بدیگر محکمه مرافعه قریب رویت میگردد.

(۶)- هرگاه رئیس هیئت تمیزیه مدعی یا مدعی علیه واقع شود به محکمه ابتدائیه و مرافعه حسب دعاوی عمومیه دعاوی دایر میشود در حال خواهش تمیز یک هیئت تمیزیه از حضور شاهانه موقتاً تعیین و نزد این هیئت تمیز کرده خواهد شد.

(۷)- در جرائم مرتبطه جرم خورد به جرم کلان تابع بوده اوراق دعوی بمحکمه که فیصله جرم کلان بدان عائد است، داده میشود.

## صورت تدارک و ترفیع و مستمری منصبداران نظامی

- (۱۹۵):- در اردوی افغانستان منصبدار شدن مشروط است بر اینکه یا از مکتب حریبه برآمده باشد و یا اینکه از مکتب (خورد ظابطان) و یا در تعلیمگاه عسکری میعاد معین تعلیم و تربیه خود را اکمال نموده باشد و یا در یک مدت معینه در اردو خدمت نموده تجربه کار گردیده باشد هیچکس بدون این شرائط دفعتاً بیایه منصبداری برآمده نمیتواند.
- (۱۹۶):- منصبداران از قدم، فعالیت، و اهلیت، و اقتدار ترفیع میشوند از جمله دو نفر منصبدار که این دو شرط اخیر را یکسان حایز بوده باشند در موضع ترفیع هر کدام شان که صاحب قدم است یعنی مدت دراز خدمت کرده اولتر مستحق شمرده میشود، امتیاز خاندانی و بزرگی زادگی این قاعده اساسیه را بر هم زده نمیتواند.
- (۱۹۷):- منصبداران افغانی در صورتیکه مرتکب یک جرم شوند، تا وقتیکه از طرف یک (دیوان حرب) محکوم نشوند کسی آنها را طرد کرده نمیتواند حکم طرد فقط بعد از منظوری اعلحضرت پادشاهی مرعی الاجرا دانسته میشود.
- (۱۹۸):- منصبداران بهیچصورت و وسیله از خدمت برطرف کرده نمیشوند منصبدارانیکه از سبب لغو شدن قطعه هائیکه بدان منسوبند فالتو بمانند همان تنخواهیکه برتبه شان عائد است کامل میگیرند.
- (۱۹۹):- منصبدارانیکه دست شان از کار کشیده شده در تحت محاکمه گرفتار گردیده باشند تا زمانیکه محاکمه شان دوام میورزد نصف تنخواه شان داده میشود.
- (۲۰۰):- منصبدارانیکه از باعث استعمالات بیجای خود در تحت محاکمه گرفتار گردیده باشند تا زمانیکه محاکمه شان دوام میورزد تنها باندازه کفایت یک سپاهی خوراک برای شان داده میشود و از تنخواه بقدر یک حبه هم دستگیری شان نمی نماید لکن بمجریکه برائت اینگونه منصبداران که در دو قاعده فوق ذکر شده بالمحاکمه ظاهر و ثابت گشت کاملاً تنخواهای خود شانرا از همان وقتیکه نگرفته اند میگیرند.
- (۲۰۱):- منصبدارانیکه مدت معینه نظامیه را ادا نموده و یا بدرجه ضعیف و بیمار شوند که بایفای خدمت مقتدر نباشند مستحق تنخواه مستمری میگردند.
- (۲۰۲):- منصبدارانیکه خواه در اثنای مستخدم بودن شان در اردو و خواه بعد مستمری وفات بیابند موافق نظامنامه مستمری عسکری بهمه حال بیاز ماندگان شان (تنخواه عائله) مقرر و تخصیص میشود.
- (۲۰۳):- صورت تدارک و ترفیع منصبداران و صورت تشکیل خزینه مستمری عسکری و مستمری دادن تنخواه عائله بموجب نظامنامه مخصوص آن اجرا گردد.



## باب دوم

### قوة عدليه و انضباطيه

#### قوة عدليه

##### مقدمه

(۲۰۴):- قوة عدليه افغانستان را هيئت عموميه محكمه هاي عدليه افغانستان بوجود مي آورد.

(۲۰۵):- در افغانستان محكمه ها مستقل و از هرگونه مداخلت و تجاوز مصئون اند كسانيكه اقتدار مأموريت خود ها را بيجا استعمال نموده و در فيصله ها و مذاكرات محكمه ها مداخلت ورزند در هر مقام و مأموريتي كه باشند متعاقباً مستوجب بازخواست ميگردند.

(۲۰۶):- دعاوي تبعه خارجه در داخل افغانستان مطابق نظامات موضوعه در محاكم عدليه و ديگر ادارات دولت افغانستان حل و فصل مي شود براي تبعه خارجه نسبت به تبعه دولت عليه افغانيه هيچ مراعات حقوق داده نميشود.

(۲۰۷):- در محكمه هاي افغانستان محاكمات علانيته اجرا مي شود، هر مظنون و يا مدعي و يا مدعي عليه براي مدافعه حقوق خود در صورت رضاي خصم و يا عذر شرعي بگرفتن وكيلهاي دعوي اختيار دارد.

(۲۰۸):- محكمه هاي افغانستان بنام محكمه ابتدائيه و مرافعه بدو قسم تقسيم ميشود علاوه بران محكمه هاي اصلاحيه نيز موجود هستند.

#### فصل اول

##### (محاكم اصلاحيه)

(۲۰۹):- در مركز سلطنت و در مركز هاي ولايات و حكومتي هاي اعلى و حكومتي هاي كلان و ديگر حكومتي ها يك محكمه اصلاحيه تشكيل گرديده رؤسا و اعضاي اين محكمه ها از اشخاصيكه حرمت و اعتماد عامه را دارا هستند انتخاب مي شوند رئيس محكمه اصلاحيه ايالت كابل و ولايات و حكومتيهاي اعلى و حكومتيهاي كلان از طرف والي كابل و نائيب الحكومه ها و حاكمهاي اعلى و حاكمهاي كلان انتخاب گرديده و بعد التدقيق وزير عدليه بمنظوري حضور اعحضرت پادشاهي مقرر ميشوند.

(۲۱۰):- در محكمه اصلاحيه ايالت كابل يك رئيس و چهار نفر اعضا و يكنفر سرکاتب شامل ميباشند، و بديگر ولايات يك رئيس و دو نفر اعضا و يك سرکاتب اعضاي محكمه هستند محكمه هاي اصلاحيه كافة اختلافات حقيقيه و تجاريه را كه در حضور شان مي آيند برضاي طرفين فيصله مينمايند و بعد از امضا و تصفيه محاكم اصلاحيه بديگر محكمه ها دعوهاي شان شنیده نميشود.

(۲۱۱):- مراجعت دعوی حقوقیه و تجاریه اولاً بمحکمه اصلاحیه حتمی است.

(۲۱۲):- محاکم اصلاحیه دعوا های دعوی دارانی را که بایشان روزمره مراجعت میکنند شنیده و در میان ایشان بمصالحه میپردازند اگر صلحاً فیصله ممکن نباشد محکمه های اصلاحیه دعوی دعوا دار انرا بمحاکم ابتدائیه میفرستند.

## فصل دوم

### (محکمه های ابتدائیه)

(۲۱۳):- در مرکز ولایات و حکومتیها یک یک محکمه ابتدائیه موجود است.

(۲۱۴):- بمحکمه های ابتدائیه همه دعوی حقوقیه و جزائیه فیصله میشود محاکم ابتدائیه دعوی حقوق و تجاریه را از یک روپیه تا سه صد روپیه بلاحق مرافعه محکوم بصورت قطعی فیصله می کنند، این محکمه ها دعوی حقوقیه و تجاریه را که اضافه از سه صد روپیه باشد و همه دعوی اقسام جزائیه را نیز فیصله میتوانند فیصله های محاکم ابتدائیه بااستثنای فیصله های اعدام و حکم ضرب و تشهیر بصورت فوری در معرض اجرا گذاشته میشوند و اگر محکوم علیه بر خلاف آن اعتراض داشته باشد.

بعدالاجرا بمحکمه های مرافعه مرافعه میتوانند فیصله های حبس دوام بعد اجرا و با وجودیکه محکوم علیه اعتراض نکند بهمه حال در محکمه مرافعه تقدیم میشوند.

حکم ضرب و تشهیر اگر محکومین آن مرافعه بخواهند تا (۱۵) روز تعطیل می شود تا بمحاکم مرافعه مراجعت کرده طلب مرافعه نمایند درینصورت هرگاه فرار شدن آنها ملحوظ باشد الی نتیجه مرافعه در قید حاضری و یا تحت نظارت بودن شان شرط است.

محکومین ضرب و تشهیر که در مدت (۱۵) روز تعطیل مرافعه، طلب مرافعه نکنند و حکم جزا درباره شان اجرا شود و بمدت دو ماه و (۱۵) روز باقی موعده مرافعه نیز مرافعه میتوانند.

(۲۱۵):- در محکمه های ابتدائیه دعوی را که در صورت ثبوت مجرم محکوم به اعدام گردد نیز فیصله می نمایند اگر جرم مذکور ثابت نگردد و مدعی اعتراض نداشته باشد فیصله آن در موقع اجرا گذاشته می شود و در صورت ثبوت بهمه حال فیصله مذکور با محکوم علیه بمحکمه مرافعه تقدیم میشوند اگر محکوم علیه اعتراض مقبول داشته باشد اعتراضات آنرا با فیصله و مسائل شرعیه تطبیق داده هرگاه رویت شهود و مدعی را لازم بدانند مدعی و شهود نیز بمحکمه مرافعه احضار میشوند، و از آنجا تنها فیصله آن بعد تصدیق محکمه مرافعه بهیئت عالیّه تمیز تقدیم میگردد.

(۲۱۶):- بهمه محکمه های ابتدائیه یک قاضی و یک مفتی اول و یک مفتی دوم و کاتب موجود هستند در حال رخصتی و مرضی و تبدیلی قاضی که بماموریت جدید خود اعزام شده عوض آن نیامده باشد مفتی اول، و اگر مفتی اول موجود نباشد مفتی دوم وکالتاً وظیفه قضا را ایفاء مینمایند و کاتب محکمه در وقت نبودن یکی از مفتی ها بعوض او کار میکند.

## فصل سوم

### (محکمه های مرافعه)

(۲۱۷):- محکمه های مرافعه در مرکز ایالت کابل و ولایات و حکومتیهای اعلی و حکومتیهای کلان موجود اند و این محکمه ها دعوای حقوقیه و تجاریه و جزائیه را مطابق قواعد آتیه فیصله میدهند.

(۲۱۸):- محکمه های مرافعه فیصله هائی را که خواه برای دعوای حقوقیه و تجاریه و خواه برای دعوای جزائیه از محکمه های ابتدائیه مطابق قاعده (۲۱۴) وارد گردیده باشند و یا محکوم علیه و یا یکی از طرفین بآن فیصله ها راضی نباشند دوباره ملاحظه و تحقیق مینمایند، و در صورت تصدیق جبهه حال در معرض اجرا گذاشته میشوند.

(۲۱۹):- فیصله های محکمه های ابتدائیه که بمحکمه های مرافعه ملاحظه میشوند اگر در محکمه های مرافعه برخلاف فیصله های محکمه های ابتدائیه حکم کنند و طرفین بآن راضی باشند در موقع اجرا گذاشته میشود و هرگاه یکی از طرفین بآن اعتراض داشته باشند الی (۱۵) روز بمحکمه مرافعه یا قوماندانی کوتوالی و یا بحکومتی عرض استدعای تمیز را نمایند بحضور هیئت عالییه تمیزیه دعوای شان تمیز میشود و الا تا موعده مذکور خواهش تمیز نکنند حکم محکمه مرافعه درباره محکوم علیه اجرا میگردد و بعد از اجرای حکم تا اكمال موعده تمیز حق تمیز را دارد تنها اگر حکم متعلق بجزای حبس ۱۸ سال و یا حبس دوام که مراد از بیست سال محبوسیه است و یا اعدام باشد با وجودیکه محکوم علیه اعتراض نکند بهمه حال در پیش روی هیئت عالییه تمیزیه حکم باید تدقیق گردد و اگر بعد از تدقیق از طرف هیئت عالییه تمیزیه موافق بشریعت و نظام دیده شود از طرف وزیر عدلیه برای منظوری بحضور مبارک شاهانه عرض میشود و بحکم حضور در محل اجرا گذاشته میشود.

(۲۲۰):- در محاکم مرافعه یک یک قاضی و دو دو نفر مفتی و کاتب موجود میباشد.

## فصل چهارم

### (هنیت عالییه تمیزیه)

(۲۲۱):- هیئت عالییه تمیزیه بتحت ریاست رئیس هیئت مذکور منعقد میشود در حال غیابت رئیس هیئت عالییه تمیزیه عدلیه عضو اول هیئت مذکور بایفای عامه و وظائف رئیس موکل و موظف بوده همچنان عضو اول هیئت موصوف در مجلس انتخاب مأمورین عدلیه نیز شمولیت داشته بزمهره عضو دائمی مجلس معدود و محسوب میباشد.

(۲۲۲):- هیئت عالییه تمیزیه از یک نفر رئیس و چهار نفر اعضا مرکب است.

(۲۲۳):- فیصله های دعوای حقوقیه و تجاریه و جزائیه که از محکمه های مرافعه وارد گردد هیئت عالییه تمیزیه اجتماع نموده تمیز مینمایند.

(۲۲۴):- فیصله هائی که از هیئت عالیّه تمیزیه صادر گردند بااستثنای حکم اعدام و حبس دوام که وزیر عدلیه بمنظوری حضور همایونی تقدیم میدهد دیگر همه فیصله ها بموجب حکم هیئت تمیزیه در معرض اجرا گذاشته میشوند.

(۲۲۵):- هر یک از محکمه های اصلاحیه و محکمه های ابتدائیه و مرافعه و (هیئت عالیّه تمیزیه) وظیفه های شانرا مطابق نظامنامه های مخصوص خود اجرا میدارند.

(۲۲۶):- محکمه های شرعیه در امور جزائیه موافق به نظامنامه جزای عمومی که بر طبق احکام هنیفه شرع شریف تنظیم گردیده جزا مقرر مینمایند و در امور حقوقیه و تجاریه موافق بمجله شریفه (تمسک القضاة الامانیه) که احکام آن خلاصه احکام هنیفه شرعیه است اجرای فیصله میکنند.

### قوة انضباطیه

(۲۲۷):- قوة ضابطه بنام پولیس و کوتوالی بدو قسم منقسم میشود:-

وظائف پولیس بقرار ذیل است:-

اول- در داخل شهرها حفظ امنیت عمومی و تطبیق نظامات بلدیّه.

دوم- در داخل شهر گرفتار کردن همه مجرمین و اجرای تحقیقات ابتدائیه درباره آنها کوتوالی در داخل شهرها عنداللزوم قوة الظهر پولیس میباشد و در خارج شهرها وظائف پولیس را عیناً ایفا مینماید.

(۲۲۸):- وظائف ریاست کوتوالی بقرار ذیل است:-

اول- تدارک سپاهیان و منصبداران کوتوالی.

دوم- تدارک لوازمات نفری کوتوالی و توسیع معلومات شان.

(۲۲۹):- در ولایات و حکومتیهای اعلی و حکومتیهای کلان نظر باهمیت شان بقدر لزوم قطعات کوتوالی مقرر میباشد.

(۲۳۰):- قطعات کوتوالی بقدر لزوم بحکومتیها و علاقه ها تقسیم می شوند.

(۲۳۱):- قوماندانهای قطعه های کوتوالی مرکز ولایات و حکومتی های اعلی امر تشکیلات پولیس و کوتوالی همانجا میباشد، امر مذکور از محافظت امنیت داخلی همان ولایت و یا حکومتی و یا علاقه مسئول است، در مرکز های علاقه ها تنها ضابط کوتوالی و یا خورد ضابط موجود میباشد.

(۲۳۲):- در کابل جداگانه یک مأمور پولیس و بقدر ضرورت و کفایت منصبداران و سپاهیان آن میباشد.

(۲۳۳):- وظائف مأموریت پولیس بقرار ذیل است:-

اول- تدارک سپاهیان پولیس و توسیع معلومات شان.

دوم- ضبط احوالات و تدقیق و قید حقیقت اشخاص مضر و شبهه ناک محلی و اجنبی.

سوم- تشکیل خدمت استخباریه داخلیه مملکت.

(۲۳۴):- صورت تنسیق پولیس و کوتوالی و صورت ایفای وظائف ضابطه این هر دو صنف و درجه صلاحیت و اختیارات شان بموجب نظامنامه های مخصوص آن اجرا گردد.

(۲۳۵):- برای تدویر امور بلدیہ در ولایات یک یک مأمور بلدیہ میباشد که مطابق نظامنامه جداگانه ایفای وظائف مینمایند.

### خاتمه

#### (صورت انتخابات اعضای منتخبه مجالس مشاوره)

#### ( و شورای دولت )

(۲۳۶):- اعضای منتخبه مجالس مشاوره علاقه داری ها از قرار ذیل انتخاب میشوند:-

در هر علاقه مربوطه حکومتیهای کلان و حکومتیهای درجه اول و دوم و سوم اهالی همان علاقه در یکجا اجتماع نموده از جمله کسانیکه بدولت یک قسم وارداتی میدهند و باهلیت و صلاح آراسته و مالک خصایل حمیده و صاحب اخلاق پسندیده بوده در ایام مأموریت شان بنزد اهالی متهم و بدولت باقیات ده نباشند، چهار نفر را از بین خود شان انتخاب مینمایند این چهار نفر از میانه خودها بموجب اتفاق آرای شان یکنفر را بنمایندگی خود انتخاب میدارند باقی سه سه نفریکه در هر علاقه مانده اعضای منتخبه مجلس مشوره همان علاقه داری می شوند، و علاقه داری هائیکه بلاواسطه حکومتیها رأساً بولایت و یا حکومتیهای اعلی مربوط هستند بقرار تفصیلات فوق چهار نفر را از بین خودها انتخاب نموده و آنها یک نفر را باتفاق آرا از میانه خودها برای نماینده گی مجلس مرکز ولایت و یا حکومتی اعلی مربوطه خود میفرستند باقی نفری مجالس مشاوره علاقه داریهای مذکور را تشکیل میدهند.

(۲۳۷):- اعضای مجالس مشوره حکومتیها از قرار ذیل انتخاب میگردند:-

حکومتیهاییکه هیچ علاقه داری مربوط آنها نباشند و یا تنها یک علاقه داری داشته باشند چهار نفر انتخاب نموده این چهار نفر از بین خودها یکنفر را بنمایندگی منتخب کرده بحکومتی کلان یا نایب الحکومه گی و حکومتی اعلی که رأساً بدان مربوط اند میفرستند و سه سه نفر آن با یک نفر علاقه مربوطه اش (اگر داشته باشد) اعضای منتخبه مجلس مشوره همان حکومت میشوند، و از مرکز دیگر حکومتیهاییکه علاقه داری متعدد دارند دو نفر انتخاب گردیده با نفری که از علاقه داریهای مربوطه حکومت شان که بر حسب ماده (۲۳۶) می آیند یکنفر را بنمایندگی خودها بحکومتی

کلان یا نایب الحکومه گی و حکومتی اعلی که به واسطه بان ارتباط دارند میفرستند و باقی نفری اعضای منتخبه مجلس مشوره همان حکومتی میشوند.

(۲۳۸):- اعضای منتخبه مجلس های مشوره حکومتیهای کلان بقرار ذیل انتخاب میشوند.

اعضای منتخبه مجلس مشوره هر حکومتی یک یک نفر را از میانه خودشان باتفاق آرای خود با انتخاب نموده بمرکز حکومتی کلان مربوطه خود میفرستند و از خود مرکز حکومتیهای کلان نیز یک یک نفر مطابق بیانات قاعده (۲۳۶) انتخاب نموده همه شان از بین خودها دو دو نفر را برای نماینده گی خود شان بمرکز نایب الحکومه گی و یا حکومتی اعلای مربوطه خود میفرستند و باقی نفری اعضای منتخبه مجلس های مشوره حکومتیهای کلان گفته می شوند.

(۲۳۹):- اعضای مجالس مشوره نایب الحکومه گی ها و حکومتی های اعلی بتفصیل ذیل منتخب میگرددند:-

هر قدر کلانتران موجوده که در مرکز ایالت و حکومتی اعلی هستند هر کدام شان اهالی کوچه ها و گذر هائیکه بایشان متعلق است در مسجد بزرگ همان کوچه جمع آوری نموده بایشان میگویند که از جمله خودشان کسانیکه بدولت واردات میدهند چنان یک یک نفریکه باهلیت و صلاح آراسته و مالک خصایل حمیده و صاحب اخلاق پسندیده بوده به نزد اهالی متهم و به نزد دولت باقیات ده نباشند یک یکنفر را انتخاب مینمایند و همین نفری منتخبین کلانتران آینده شان میباشند باز همه این کلانتران بیکجا اجتماع نموده از میانه خودها در ولایت کابل چهار نفر و بدیگر ولایات و حکومتی های اعلی دو دو نفر انتخاب نموده آنها با اشخاصیکه از حکومتی های کلان و حکومتی ها و علاقه داری هائیکه رأساً بولایت ها و حکومتی های اعلی مربوطه اند یکجا اجتماع نموده بقرار تفصیل ماده (۲۴۰) نفری برای اعضای مجلس شورای دولت میفرستند و باقی نفری شان اعضای مجلس مشوره ولایت و حکومتی اعلی را تشکیل میدهند.

(۲۴۰):- اعضای منتخبه مجلس شورای دولت از قرار ذیل تشکیل مییابند:-

اعضای منتخبه هر ولایت و حکومتی اعلی از میانه خودشان بقرار تفصیل آتی باتفاق آرا نفری انتخاب نموده بشورای دولت میفرستند و همه ایشان بهئیت مجموعی اعضای منتخبه شورای دولت را تشکیل میدهند.

ولایت کابل	(۵) نفر
" قندهار	" (۴)
" هرات	" (۴)
" مزارشریف	" (۳)
" قطغن و بدخشان	" (۲)
سمت مشرقی	" (۳)

جنوبی " (۲) "

میمنہ " (۱) "

فراہ " (۱) "

(۲۴۱):- اعضای منتخبہ مجلس های مشورہ و شورای دولت بعد از ہر سہ سال تجدید میشوند، و بعوض شان انتخابات جدید جریان مییابد.

(۲۴۲):- احکام مواد نظامنامہ تشکیلات اساسیہ سابقہ و تعمیل آن بعد از تاریخ نشر این نظامنامہ متروک و منسوخ است.

(۲۴۳):- باجرای احکام این نظامنامہ وزرای دولت مأمور و مسئول میباشند.

ACKKU

## ضمانت مابقیه نظامنامه تشکیلات اساسیه

(۲۴۴):- محاکمه و فیصله دعاوی جزائیه تعزیری در محاکم عدلیه و محاکم مأمورین و قوماندانهای کوتوالی و حکام محلی و علاقه داریها عاید است و تعیین درجات جزا نظر بفاعل و فاعل و وقت محل وقوع از طرف هیئت هائیکه وکالتاً از طرف پادشاه برای شان اختیارات داده شده و در مواد آتی توضیح گردیده کرده میشود.

(۲۴۵):- هیئت محاکم مأمورین عبارت است از محاکم ثلاثه شورای دولت و مجالس مشوره ولایات و حکومتی ها و انجمن و انتخاب مأمورین وزارت ها.

(۲۴۶):- رویت و محاکمه جرائمی که در فصل اول باب اول نظامنامه جزای عمومی توضیح شده است راجع به محاکم ابتدائیه عدلیه، رویت و محاکمه جرائمی که در فصل ثانی باب اول نظامنامه موصوف معین شده است متعلق به مجالس مشوره ولایات و محاکمه ابتدائیه شورای دولت، رویت و محاکمه جرائمیکه در فصل اول باب ثانی نظامنامه مذکور نشان داده شده است راجع بحکام محلی و قوماندانهای کوتوالی است علاقه دارها نیز تماماً جرائمی را که در فصل اول باب ثانی در حصه الف و ب نظامنامه موصوف نشان داده شده است در مجلس مشوره علاقه داری خود فیصله مینمایند.

رویت و محاکمه جرائمیکه در فصل ثانی باب ثانی نظامنامه موصوف مندرج است درباره مامورین مرکزیه وزارت راجع بانجمن انتخاب مأمورین ولایات عاید به مجالس مشوره حکومت محلیه میباشد.

جرائمی که در فصل ثانی باب اول و فصل ثانی باب ثانی نظامنامه جزا ذکر شده است اگر از آنچنان مامورینی که رأساً براده سنیه نصب شده اند صادر گردد عموماً به محکمه ابتدائیه شورای دولت فیصله میشود.

(۲۴۷):- تعیین درجات جزای مجرمینی که محاکمه و فیصله دعاوی شان به محاکم ابتدائیه و مرافعه عدلیه راجع میباشد به مجالس مشوره محلی کرده میشود.

هیئت مجلس تعیین جزا که در مجالس مشوره محلی تشکیل مییابد عبارت است از اعضای منتخبه و طبعیه که اعضای منتخبه تماماً و از اعضای طبعیه در ولایات و حکومت اعلی خود نایب الحکومه و یا حاکم اعلی و قاضی ابتدائیه در فیصله های ابتدائی و قاضی مرافعه در فیصله های مرافعه و علاقه ها قوماندان کوتوالی و مدیر معارف محلی و علی هذا در حکومت کلان و حکومتی ها حاکم و قاضی و نیز سر معلم معارف اگر باشد و قوماندان کوتوالی همان محل شامل خواهند بود.

این هیئت ها تنها از روی فیصله های محاکم عدلیه تعیین مجازات می کنند و برای معلومات ارتکاب فعل فیصله یا تحقیقات ابتدائیه را ملاحظه کنند اگر هیئت مجلس مشوره در فیصله محاکم ابتدائیه کدام تناقص به بینند بمرافعه بدهند و بعد از مرافعه تعیین جزا شود.

(۲۴۸):- مجازات مجرمین که فیصله دعاوی شان کلمه ابتدائیه شورای دولت و انجمن انتخاب مأمورین وزارت و مجالس مشوره حکومتی های محلیه و مجلس مشوره علاقه داری ها عائد است از طرف هیئت مجالس مذکور مجازات



مجرمین قیاحت که فیصله آن بخود حکام محلی و قوماندانهای کوتوالی راجع است از طرف خود آنها که وکالتاً از طرف پادشاه برای شان اختیارات داده شده تعیین کرده می شود، تنها علاقه دارها مجازات حصه الف فصل اول باب ثانی را باستیذان بالا دست خود اجرا می کنند، و در مجلس علاقه داری ها بفیصله های حقوق العباد اگر از جمله اعضای مجلس یک نفر عالم باشد تنها اعضای مجلس و الا یک نفر عالم محلی نیز شامل می شود و همچنان در اداره قوماندانی های کوتوالی بفیصله حقوق العباد اگر از خود قوماندانی ها علمیت قضا را نداشته باشد یک نفر عالم شامل باشد.

(۲۴۹):- در تعزیرات حقوق الله اگر اثبات آن بجز یک شخص عادل و یا دو نفر مستور الحال و یا بطریقه بنیه و یا حلف و یا نکول باشد اجرای او در محاکم عدلیه کرده شود اگر اثبات او بطریقه تنها قرائن باشد اجرای آن را خود اولی الامر بحسب علم خود و یا نایب او که معتمد اولی الامر باشد بدون قتل کرده میتواند پس همان قرائن و امارات را تقدیم مجلس مشوره محلی نمایند که اگر مجلس مشوره محلی امضاء کردند و بهمین قرائن و امارات مظنون را متهم می دانستند مجالس تعیین جزا همان آرای مجلس مشوره را منظور دانسته بموجب آن اعطای حکم بکنند.

(۲۵۰):- مجرمین که در حقوق العباد و حقوق الله مشترکاً متهم باشند اگر قاضی حصه حقوق العباد را از روی اثبات شعری فیصله کرده در تعزیرات حقوق الله از روی قرائن امارات قانع نشود حصه حقوق الله آن در مجلس مشوره محلی فیصله گردیده بر وفق ماده (۶) اجرا می شود. (۸) برج دلو ۱۳۰۳

(۲۵۱):- جرم های حقوق الله خواه تنها و یا با حقوق العباد مشترک باشند اگر چه حصه حقوق العباد را ثابت نتوانند در صورتیکه به محاکم عدلیه از روی قرائن قناعت قاضی حاصل نشود قوماندانهای کوتوالی مرکز های شهر و حکام محلی فقرات مذکور را خواه مخواه در مجلس های مشوره رویت داده فیصله کنند (۷ ثور ۱۳۰۵)

(۲۵۲):- مرافعه فیصله فقراتیکه در مجالس مشوره از روی امارات و قرائن فیصله می شود مجالس مشاوره نایب الحکومه گی ها و حکومتی های اعلی و حکومتی های کلان است و تمیز آن بوزاره عدلیه در مجلس تمیز ثانی کرده می شود فقرات مذکور بسلسله که دیگر فیصله های عدلیه بمرافعه و تمیز میروند به مجالس مذکور دائر می شوند مگر فیصله دعاوی که بنایب الحکومه گی ها و حکومتی های اعلی و حکومتی های کلان فیصله می شود تنها به مجلس تمیز ثانی تمیز کرده میتوانند و حاجت بمرافعه نیستند.

(۲۵۳):- تفصیل حقوق الله و حقوق العباد:

الف: حقوق الله در هر حادثه که محتاج بدعوی مدعی نشود بلکه مدعی را شرعاً نیز اعتبار شاهد داده می شود و در آن عفو و ابراء و سوگند دادن بقرار امر شرع شریف نیست آنرا (حق الله می گویند).

ب: حقوق العباد در آن حادثه که حاجت بمدعی و دعوی او شود مانند دعوی خون و دزدی و غیره که در کتب فقه شریف مذکور است و در آن عفو و ابراء و سوگند بقرار امر شرع شریف میباشد آنرا (حق العباد) می گویند و برای قاتل و سارق و قطاع الطريق بعد اسقاط قصاص و حد به شبه تعزیر حقوق الله نیز داده میشود.

(۲۴۵):- بصورت عمومی اسناد حقوقیه که از محاکم عدلیه افغانستان از قبیل حجت و وکالت خط و قباله و سائر اسناد که متعلق باقرار مقرر است راجع بحقوق اشخاص تبعه افغانی و یا خارجی که در ممالک خارجی میباشند و یا از دوائر رسمی خارجی متعلق بحقوق اشخاص تبعه افغانی و یا خارجی در افغانستان اند صادر شود حسب ذیل اجراء می گردد:-

(۲۵۵):- هرگاه از دوائر رسمی خارجی راجع بحقوق اشخاصیکه باافغانستان میباشند صادر شود ضرور است که قونسلگری و یا سفارت افغانی مقیم آن مملکت درین گونه اسناد تحقیق و بعداً تصدیق نموده محفوظاً بوزارت جلیله خارجی افغانستان ارسال دارد.

بعد امضای وزارت خارجه افغانستان که مصونیت و عدم تحریف و تغیر آنها را تصدیق نماید بمحاکم عدلیه افغانستان شرعاً مدار اعتبار گفته میشود باستثنای وکالت خط که از طرف سفارت و قونسلگری افغانی بعد تصدیق رأساً بخود اشخاص متعلق آن داده میشود و پس از امضای وزارت خارجه در محاکم عدلیه افغانستان قبول میشود.

(۲۵۶):- اگر از محاکم عدلیه افغانستان راجع بحقوق اشخاصیکه بخارج افغانستان باشد صادر گردد علی العموم این اسناد محفوظاً توسط وزارت خارجه افغانی بقونسلگری و یا سفارت افغانی مقیم مملکتی که مدعی علیه در آن متوقف است فرستاده میشود، قونسل و یا سفیر مذکور در آن تصدیق و محاکم خارجی ارجاع میدهد.

(۲۵۷):- اعتبار این اسناد که در ماده (۲۵۵) ضمیمه هذا تصریح شده بمحاکم عدلیه افغانستان بشرط مقابله بالمثل هرگاه دوائر رسمی خارجی این اسناد را در دوائر رسمی خود اعتبار ندهند با آنها بطور مقابله بالمثل معامله میشود

(۲۲) اسد ۱۳۰۶

(۲۵۸):- رؤسا و مدیرها و مأمور ها و مفتشان و سرکاتبان مسئول هر شعبه نظر به تعلیمات نامه خدمات داخله که از طرف هر وزارت برای دوائر داخلی و شعبات منسوبه آن بنام تعلیمات نامه خدمات داخله طبع و نشر میشود مطابق وظائف اساسی شان که در نظامات دولت مصرح است بدرجات و اختیارات شعبه مندرجه همان تعلیمات نامه بامضای خود ایفا کرده میتوانند (۱۷) جدی ۱۳۰۶

ادخال این نظامنامه را در زمره نظامات دولت تصمیم و تعمیم احکام موادش را اراده میکنم.